

**FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO
V OLOMOUCI**

KATEDRA SLAVISTIKY

RUSKÉ VĚZENÍ A LIDSKÁ PRÁVA

Russian prison and Human rights

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Obor: Ruština se zaměřením na hospodářsko-právní a turistickou oblast

Vypracovala: Šárka Sedláčková

Vedoucí práce: prof. Ludmila Stěpanova, CSc.

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité
prameny.

V Olomouci dne 12. 4. 2018

podpis

V této části bych chtěla srdečně poděkovat vedoucí mé bakalářské práce prof. Ludmile Stěpanové, CSc., za pomoc, cenné rady, připomínky, které mi během psaní bakalářské práce poskytla. Dále bych chtěla poděkovat za neocenitelnou podporu rodiny a přátel. Bez jejich podpory by pro mě bylo napsání této práce mnohem těžší.

Obsah

Úvod	5
1. HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V RUSKU	6
1. 1 Od 5. století do Říjnové revoluce v roce 1917	6
1. 2 Vězeňský systém po Říjnové revoluci v roce 1917 v období Sovětského svazu	9
1. 3 Od vzniku Ruské federace do současnosti	10
2. PODMÍNKY A PRÁVA VĚZŇŮ VE VĚZNICÍCH RF: MINULOST – SOUČASNOST	13
2. 1 Věznice Кресты СИЗО-1	13
2. 2 Vybraná lidská práva za zdmi věznice	14
3. HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V ČR.....	20
3. 1 Do roku 1918	20
3. 2 Od roku 1918 do 1945.....	21
3. 3 Od roku 1945 do 1989.....	22
3. 4 Od roku 1989.....	23
4. PODMÍNKY A PRÁVA VĚZŇŮ VE VĚZNICÍCH ČR: MINULOST – SOUČASNOST	26
4. 1 Věznice Mírov.....	26
4. 2 Vybraná lidská práva za vězeňskými zdmi.....	26
5. NĚKTERÉ VYBRANÉ SOUDNÍ SPORY, TÝKAJÍCÍ SE VÝŠE ZMÍNĚNÝCH LIDSKÝCH PRÁV V RUSKÝCH A ČESKÝCH VĚZNICÍCH.....	32
5. 1 Ruská federace	32
5. 2 Česká republika	36
6 ZÁVĚR	40
7 РЕЗЮМЕ	41
8. ZDROJE	46
9. PŘÍLOHA Č. 1 ČESKO-RUSKÝ GLOSÁŘ	51

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala „Ruské vězení a lidská práva“. Toto téma jsem si zvolila, jelikož mě zajímá téma lidských práv. Chtěla bych zjistit více informací o dodržování nebo porušování lidských práv v Rusku.

Ve své bakalářské práci se tedy zaměřím na podmínky života vězňů v Rusku a České republice a dodržování lidských práv. Hlavní metodou práce bude teoretické srovnání získaných faktů a informací, které souvisí s vybraným tématem.

Život ve vězení má svá určitá pravidla a zákony, které se musí dodržovat. Součástí těchto zákonů je i dodržování lidských práv s přihlédnutím k tomu, že některá lidská práva jsou legitimně v určité míře omezena.

Pro účel této práce jsem se zaměřila na určitá lidská práva, která jsou vězňům mimo jiné dána i Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou podepsala jak Ruská federace, tak i Česká republika. Jedná se o ubytování, stravu, hygienu, právo na vzdělání, práce odsouzených ve věznici, přístup ke zdravotní péči a volební právo.

Ve své práci se budu snažit nastínit historický vývoj vězeňství v obou zemích, jelikož jejich vývoj má vliv na současné vězeňství. Avšak tato práce nemá za cíl podrobně popsat historický vývoj vězeňství.

V první části bude má práce zaměřena na historii a současnost vězeňství v Rusku, podmínky života ve vězení ve věznici Kresty, práva vězňů spojených s životem ve vězení i s životem „za zdmi“ vězení, např. volební právo.

V druhé části se zaměřím na historii a současnost vězeňství v České republice, přesněji se zaměřím na podmínky života vězňů ve věznici Mírov.

Ve třetí části práce jsem vybrala některé případy, kdy bylo nebo nebylo rozhodnuto o porušení lidských práv vězňů-

Cílem této práce je poukázání na podmínky vězňů v daných státech, které jsem si vybrala. Touto prací bych chtěla osvětlit podmínky života ve vězení v současném světě, rozdíly států k přístupu lidských práv vězňů.

1. HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V RUSKU

Trest odnětí svobody zaujímá místo v ruské legislativě od 17. století. Pod termínem *vězení* bylo možné si představit více možností – ostroh, sklep, někdy jen díra v zemi. Nicméně smysl byl stejný – prostor, kde je vykonáván trest odnětí svobody. Tedy prostor omezující svobodu pohybu, zároveň sloužící jako preventivní opatření pro společnost.¹

V této kapitole jsem čerpala hlavně z těchto zdrojů:

1. История уголовно-исполнительной системы России. Федеральная служба исполнения наказаний [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: http://fsin.su/fsin/history/index.php?ELEMENT_ID=61462
2. АНАТОЛЬЕВИЧ, И., Я., *Становление, развитие и реформирование пенитенциарной системы в дореволюционной России* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://sibac.info/conf/law/x/26764>
3. *Актуальные задачи преобразования уголовно-исполнительной системы на современном этапе.* Dostupné také z: https://knowledge.allbest.ru/law/2c0a65635a2bd78a4c53b88421306d36_0.html

1. 1 Od 5. století do Říjnové revoluce v roce 1917

Od 5. do 15. století byl důležitý předpis Stručná pravda (Краткая Правда), který byl obnovenou verzí Ruské pravdy (Русская Правда). Předpisy byly založeny na zvyklostech a zavedených postupech trestání nebezpečných činů. Na konci 15. století byly napsány Suděbniki (Судебники), ve kterých byl stanoven seznam trestů a jejich provedení, které měly hlavně zastrašit obyvatele. Trest smrti mohl být udělen za krádež, loupež, podvod, vraždu, vzpouru atd., přísnější tresty byly použity na recidivisty. V tomto období se začínají objevovat věznice.

V roce 1649 bylo napsáno Sobornoje uloženje (Соборное уложение). Tento dokument hovoří o realizaci a procesu plnění trestu. Nejčastějšími tresty byly smrt, tělesné tresty, výkon trestu ve věznici a nový druh trestu bylo vyhnanství. Zesiluje trend odnětí svobody od několika dnů do 4 let, nebo na neurčito podle toho „jak rozhodne pán“.² S tímto dokumentem je spojen vznik vězeňského systému, jelikož zde je poprvé stanoven způsob trestu ve formě odnětí svobody a systém řízení věznic. Centralizovaná správa věznic

¹ История пенитенциарной системы России. Библиофонд [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=531033>

² История уголовно-исполнительной системы России. Федеральная служба исполнения наказаний [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: http://fsin.su/fsin/history/index.php?ELEMENT_ID=61462

ale ještě neexistovala. O věznice se starali starostové, kteří měli také povinnost pravidelné kontroly věznic, včetně jejich oprav a výstav nových.³

Zákonem Artikul vojinskij (Артикул воинский) se car Petr I. pokusil o první systematizaci trestněprávních norem Ruska. Stanovoval tresty a jejich výkon. Značně rozšířil Sobornoe uloženie. Ale i tak za jeho vlády nebyly ustanoveny státní struktury, které by řídily výkon všech trestů, a ani specializované právní předpisy. Tato nová struktura, kterou vytvořil, ho zajímala hlavně jen jako dodavatele levné pracovní síly na stavbu hradeb, pevností, opevnění ...

Vláda Kateřiny II. se nesla ve znamení humanismu. Carevna Kateřina II. se pokusila o vytvoření vězeňského systému, jelikož si uvědomovala problémy, které se týkaly právní ochrany zavřených. Období vlády Kateřiny II. přispělo ke zlepšení systému věznic, humánnější podmínky pro vězně, předpokládalo se rozdělení vězňů podle pohlaví, rozmístění vězňů po dvou třech na cele. Její vize věznic ale předběhla dobu, inovace také nebyly možné po reálné stránce možností Ruska, a proto nemohly být plně realizovány. V roce 1775 byla na základě Instituce pro řízení gubernií provedena reforma místní správy. Evropská část byla rozdělena na gubernie a újezdy. Gubernie řídil guvernér za pomoci provinční vlády. Spolu vytváří Příkazy veřejné charity (Приказы общественного призрения), které mají na starost otázky zdravotnictví a vzdělání, také se zabývali organizací a řízením výkonu trestu odnětí svobody v pracovních a nápravných domech.

V roce 1802 bylo založeno Ministerstvo vnitra Ruské říše, které mělo ve své správě řízení věznic. A v roce 1810 byla zřízena ministerská policie, která se stala ústředním orgánem vedení věznic impéria.

Protože stále neexistoval systém zákonů a struktura řízení výkonu trestu, vznikla v roce 1819 pod záštitou cara Alexandra I. Společnost spravující o věznicích (Общество попечительское о тюрьмах). Vytvořili stanovy, které měly pomoci k mravní nápravě pachatele a zlepšení podmínek vězňů, ale neměli právní sílu. Stanovy upravovaly rozmístění, režim, práci, život vězňů, následně se pozornost přesunula i na hospodaření věznic. Tyto stanovy byly Kabinetem ministrů přijaty až v roce 1831. To byl významný krok k vytvoření obecného vězeňského zákoníku Ruska. Lze říci, že myšlenky této Společnosti a její snahy se staly první zkušeností zapojení společnosti do řešení problémů

³ АНАТОЛЬЕВИЧ, И., Я., *Становление, развитие и реформирование пенитенциарной системы в дореволюционной России* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://sibac.info/conf/law/x/26764>

vězeňského systému Ruska. První systematizovaným zákonem o výkonu trestu odnětí svobody se stal v roce 1932 Kodex ustanovení a předpisů týkajících se výkonu trestu odnětí svobody (Свод учреждений и уставов о содержащихся под стражей ссыльных), který rozvinul a podrobně rozvedl do detailů ustanovení vězeňských pokynů.

Za vlády cara Mikuláše I. byla provedena systematizace trestního práva, a to přijetím trestního zákoníku Uloženiya o nakazaniyach ugolovnykh i ispravitelnykh (Уложения о наказаниях уголовных и исправительных). S porovnáním se Sobornym uloženiem a Artikulem byl méně krutější.

Jeho nástupcem se stal car Alexandr II. Během jeho vlády v roce 1864 byl přijat Zákon o trestání (Устав о наказаниях). Tento zákon byl oceněn za lidskost, demokracii a jednoduchost použití. Jedná se o mezník v utváření domácího vězeňského systému. V tomto roce bylo vydáno také nařízení, podle kterého poprvé náklady na údržbu věznic částečně převzal stát.

V roce 1879 vznikla Hlavní vězeňská správa (Главное тюремное управление), jejíž součástí byla Vězeňská inspekce, která neměla v zahraničí obdoby. Součástí jejich povinností byl vývoj legislativy, kontrola věznic, vedení jejich činností. Kontrolovala například stav vězeňských budov, rozměry a kapacitu cel, možnosti zlepšení věznice, rozdělení osob, zajištění potravy pro vězně, dodržování řádů, použití finančních prostředků, zajištění oděvu pro trestance, osvětlení a vytápění vězení atd. Takže kontrole byly podrobeny všechny stránky života vězňů ve vězení.

Další fází reformy bylo vytvoření takových orgánů vězeňské správy, které by mohly vést k novým začátkům v oblasti vězeňského systému a přes které by mohla Hlavní vězeňská správa provádět dohled nad činností všech vězeňských institucí v zemi. Těmito orgány se staly gubernské vězeňské inspekce.

V roce 1911 začala obnova a rekonstrukce věznic. Byly vyděleny budovy nebo oblasti pro ženy, bloky pro mladistvé, zdravotnické oddělení a byly zlepšeny bytové podmínky vězňů. Na reformu měly vliv rozhodnutí a doporučení mezinárodních vězeňských kongresů, které začaly v druhé polovině 19. století. Ani po reformě nelze říci, že by se vězni měli dobře, hlavním problémem věznic byla přeplněnost a také nemoci.

Strava pro vězně byla velmi skromná. V roce 1912 byly stanoveny denní normy potravin na osobu, například chléb, krupice, maso druhé kvality asi sto gramů na den, sádlo asi 30 gramů a soli také tak.

Klíčovou roli při působení na vězně hrála církev – kostely ve vězení. Kněží byli přiřazeni do věznic a měli funkci duchovní, mravní a vzdělávací. Důležitou roli hrála také školní a mimoškolní práce a knihovna.

V roce 1915 byly přijaty Celkové vězeňské instrukce (Общая тюремная инструкция), které měly odstranit mnohotvárnost a nesoulad ve vězeňských řádech a podmínkách pro vězně. Instrukce vycházely z nejnovějších výsledků vězeňské vědy a praxe, které dovoľovaly efektivně organizovat a regulovat podmínky bydlení a léčby vězňů ve vězeních. Tyto změny byly provedeny na základě humánnějšího charakteru. Společná vězeňská instrukce postihovala všechny oblasti vězeňského života, zároveň zde byly vymezeny práva a povinnosti zaměstnanců, kněží, učitelů, knihovníků a mistrů.⁴ Instrukce byla posledním předrevolučním ruským vězeňským právním předpisem. Mnohé normy byly použity v normativních předpisech vznikajícího Sovětského státu.

Prozatímní vláda po Únorové revoluci roku 1917 sestavila novou koncepci výkonu trestu, která říkala, že hlavní úkolem trestu je převýchova člověka a toho by se mělo dosahovat tím, že se projeví lidskost a bude respektována důstojnost vězňů. V tomto období chtěli budovat život vězňů na principech demokratismu a humanismu. Prvním krokem k tomu bylo vyhlášení amnestie, kdy bylo propuštěno přes 80 tisíc vězňů. Dalším krokem byl přísný zákaz Hlavní správě věznic (Главное управление мест заключения) uplatňovat tělesné tresty a uložení pout trestanci. Vzhledem k předchozímu období bezpráví a neúctě k vězňům od personálu, byli zaměstnanci povinni projít vzdělávacími kurzy.

1. 2 Vězeňský systém po Říjnové revoluci v roce 1917 v období Sovětského svazu

Po říjnové revoluci byla Hlavní správa věznic přejmenována na Kárný oddíl Národního komisariátu spravedlnosti. Na určitý čas vláda převzala zákony z období impéria a Prozatímní vlády. První nařízení, které bylo vládou přijato, bylo nařízení O vězeňských pracovních týmech, které stanovovalo organizaci pracovního použití odsouzených a jejich plat za práci.

⁴ *Актуальные задачи преобразования уголовно-исполнительной системы на современном этапе.* Dostupné také z: https://knowledge.allbest.ru/law/2c0a65635a2bd78a4c53b88421306d36_0.html

V roce 1921 bylo podepsáno nařízení O represivní politice orgánů mimořádné komise (О карательной политике органов чрезвычайных комиссий), kde byly formulovány základní ustanovení režimu: denní režim, pravidla pro zacházení s vězni, postup při setkání s příbuznými, organizace zdravotní péče atd.

V roce 1928 na sjezdu administrativních pracovníků bylo jednohlasně odsouhlaseno zpřísnění řádu a podmínek výkonu trestu, omezení skromného výčtu výhod odsouzených (započítání pracovních dnů, poskytování dovolených, přemístění na pozice).

V roce 1933 byl schválen nový Nápravný pracovní kodex Ruské sovětské federativní socialistické republiky, ve kterém byla vyhlášena ochrana proletariátu a sovětského režimu, zároveň boj proti třídním nepřátelům. Pro převýchovu vězňů se předpokládalo zapojení do socialistických prací. Nový Nápravný pracovní kodex byl vydán v roce 1970 a byl účinný až do roku 1997.

V 70. a 80. letech se rozvíjí síť středních škol, odborných učilišť, které tvořily příjem odsouzených, pozornost byla zaměřena na racionální využití pracovního volna.

V druhé polovině 80. let začíná období Perestrojky. V zemi se projevila nestabilita politického i hospodářského života, které se negativně projevila i na místech odnětí svobody a ukázala se potřeba radikálně reformovat.

1. 3 Od vzniku Ruské federace do současnosti

V roce 1992 byla provedena reforma Nápravného trestního kodexu, který se začal zaměřovat na humanizaci řádu a podmínek ve vězení. Zároveň je poprvé garantována svoboda svědomí a vyznání, byly zavedeny normy zaručující bezpečnost trestanců, také je jim poskytnuta možnost nadstandartní placené lékařské péče, jsou zrušeny zbytečné a ponižující právní omezení. V následujícím roce byl přijat zákon, který upřesňoval práva a povinnosti zaměstnanců, poskytuje jim řadu sociálních výhod a zákon stanovil postup při kontrole činnosti nápravného pracovního zařízení.

V roce 1996 byla schválena Koncepce reorganizace trestního výkonného systému, která obsahovala další opatření ohledně humanizace podmínek ve vězení. Ale i přes reformy se začalo ukazovat, že tento proces není dostatečně rychlý a důsledný. Pomalu se řešily otázky ohledně nápravných kolonií, porušení lidských práv, přijetí nových předpisů. K urychlení pomohlo přistoupení Ruské federace v Radu Evropy. Současně s přistoupením

se Ruská federace zavázala na sebe převzít řadu povinností, mimo jiné i dodržování mezinárodních norem a standardů.

O fungování věznic se stará Federální služba výkonu trestů Ruské federace (dále jen FSVTRF). Je to federální orgán výkonné moci, který má ve správě věznice. Mezi hlavní úkoly FSVTRF týkající se podmínek vězňů patří například:

1. Zajištění ochrany práv, svobod a zákonných zájmů odsouzených a osob zadržovaných ve vazbě;
2. Zajištění právní státu a zákonnosti v institucích, které provádějí výkon trestu odnětí svobody;
3. Vytvoření podmínek pro vězně, které jsou v souladu s normami mezinárodního práva a federálních zákonů;
4. Pomoc odsouzeným v sociální adaptaci atd.

V roce 2010 byla přijata Koncepce rozvoje trestního a výkonného systémů Ruské federace do roku 2020. V koncepci můžeme najít stanovení hlavních směrů, formy a metody zlepšování a rozvoj trestního a výkonného systému, včetně státních orgánů, které mají na starost tuto oblast. Mezi hlavní body patří například zvýšení efektivity práce institucí a orgánů, aby se přiblížily na úroveň evropským standardům v zacházení s odsouzenými, humanizaci vězeňských podmínek, zajištění práv vězňů, psychologicko-pedagogickém působení na vězně a jejich přípravě na život mimo zdi věznice, vzdělávání vězňů, zaměstnávání vězňů atd. Aby tato koncepce mohla být realizována, je třeba zlepšit politiku týkající se vězeňství, změnit strukturu trestního systému, dále je nutné oddělovat odsouzené podle trestní činnosti, kterou spáchali, zlepšit psychologicko-pedagogické působení na vězně a možnosti dodělání vzdělání ve vězení, včetně volnočasových aktivit pro vězně, zajistit možnost odsouzeným účast na náboženských obřadech atd. Důležité je, aby stanovené cíle byly reálné a to, co se slíbí, aby bylo splněno, jinak se podryvá autorita a věrohodnost daného orgánu.

Základem sovětské vězeňské politiky byl nápravně-pracovní aspekt, vězni byli využíváni jako levná pracovní síla. Po pádu Sovětského svazu vyhlásilo Rusko v rámci čl. 2 Ústavy, že „Člověk, jeho práva a svobody jsou nejvyšší cenností“. A tento princip se stává základem pro formování vězeňské společnosti. Nicméně dodnes existují zažitá principy k chování k vězňům, že se nedají napravit. Mnozí zaměstnanci nápravného zařízení nejsou schopni

se vzdát stereotypů ve vnímání vězňů, jelikož je federace zaměřena na trestně represivní principy v přístupu k vězňům.⁵

V dnešní době jednou z nejdůležitějších činností moderního vězeňského systému pro obnovu sociální spravedlnosti, spolu s represivní funkcí, je prevence recidivy trestné činnosti.⁶

⁵ *Социальная работа в пенитенциарной системе РФ: понятие, сущность, методы. Читать полностью:* <http://www.km.ru/referats/07ACB335F1A1482F9EB083DFAE6BDA0A> [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.km.ru/referats/07ACB335F1A1482F9EB083DFAE6BDA0A>

⁶ *Пенитенциарная система. Академик* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/98232>

2 PODMÍNKY A PRÁVA VĚZŇŮ VE VĚZNICÍCH RF: MINULOST – SOUČASNOST

2. 1 Věznice Кресты СИЗО-1

Tato věznice patří k nejznámějším vězením Severního hlavního města. Věznice byla postavena vězni na konci 19. století, přesněji v letech 1884-1892.⁷ Ve své době patřila k největším věznicím na světě, zároveň byla považována za nejmodernější, jelikož zde byla mezi prvními zavedena elektřina, automatické zásobování vodou, větrání a vodní topení.⁸ Věznice je postavena převážně z červených cihel. Název „Кресты“ v překladu znamená kříže. Toto označení získala díky svému vzhledu. Z pohledu z výšky je možné vidět dva kříže.

Celý komplex se skládá ze dvou křížů, nemocnice, infekčního domu, kostelu sv. Alexandra Něvského, ubytování pro zaměstnance, chladírny, kovárny a dalších staveb. Říká se, že architekt tím chtěl vyjádřit myšlenku o nemožnosti odnětí svobody bez duchovního pokání. Další výhodou tohoto tvaru je, že v centru kříže je možné vidět, co se děje v každé ze čtyř chodeb.⁹

V současné době je věznice přestěhovaná do nové, modernější budovy – Кресты 2, která stejně jako původní věznice je postavena ve tvaru křížů.¹⁰ Komplex pojme až 4 tisíce vězňů. Budova se nachází mimo Petrohrad ve městě Kolpino. Evropské normy stanovují prostor na jednoho vězně 7 m², ruské 4 m², komplex tedy splňuje jak ruské, tak i evropské normy.¹¹

Původní komplex je majetkem Federální služby výkonu trestu, zároveň od roku 2001 je součástí kulturního dědictví, to znamená, že bourat nebo výrazně přestavět komplex není možné. Existuje více možností, co se z komplexu může v budoucnu stát – muzeum, hotely s analogií bývalým vězením Evropy.¹²

⁷ 7 знаменитых тюрем России [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://russian7.ru/2012/06/7-znamenityx-tyurem-rossii/lefortovo/>

⁸ Отмечено «Крестами»: что появится на месте самой знаменитой тюрьмы Петербурга. Интернет-газета Карповка [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://karpovka.com/2017/12/05/350348/>

⁹ Ibidem.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ ФСИН: подследственные переместятся в крупнейший в Европе СИЗО "Кресты-2" в начале 2016 г. Подробнее на ТАСС: <http://tass.ru/spb-news/1514554>. ТАСС информационное агентство России [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://tass.ru/spb-news/1514554>

¹² Отмечено «Крестами»: что появится на месте самой знаменитой тюрьмы Петербурга. Интернет-газета Карповка [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://karpovka.com/2017/12/05/350348/>

2. 2 Vybraná lidská práva za zdmi věznice

Vzhledem k tomu, že věznice byla přestěhovaná a v současnosti splňuje evropská pravidla, chtěla bych se zaměřit na podmínky v původní budově Kresty.

V úvodu jsem stanovila, kterými lidskými právy bych se chtěla zabývat a v této části je podrobně rozeberu. Nejprve by však bylo vhodné položit si otázku: Co to vlastně základní lidská práva jsou?

Odpověď na tuto otázku není jednoduchá a neexistuje přesná definice těchto práv. Nejčastější definice těchto práv zní: „lidská práva jsou práva, která náleží každé lidské bytosti.“¹³ Základní lidská práva garantují listiny jako Všeobecná deklarace lidských práv, Listina základních práv a svobod nebo Evropská úmluva o ochraně základních práv a svobod a další.

a) Materiální podmínky

Ubytování

Ve věznici je 999 cel.¹⁴ Cely byly původně stavěny pro jednoho osobu, nebo jako společná cela. Dnes celková kapacita činí okolo 1800 míst,¹⁵ ale ve skutečnosti se zde stále nachází okolo 2400 osob, což znamená porušování práv vězňů, kteří mají ze zákona nárok na 4 m².¹⁶ V průběhu minulosti byla věznice častokrát přeplněna. V letech 2001–2002 ukrývaly stěny věznice 12 tisíc lidí při kapacitě menší než 2000 míst.¹⁷ Obyvatelé věznice spali na třípatrové palandě, některé matrace byly jen zasunuty pod postel, mezi palandami byla natažena síť, kde spali další vězni.

Vězni spali střídavě, podle systému, který si stanovili, a často tak přišli o hodinu venku. Ostatní vězni v cele zbytek dne stáli. Například v celách o velikosti 8 m² určených pro

¹³ Lidská práva. *Lidská práva* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav>

¹⁴ Те самые "Кресты". Войти и выйти. Часть 1 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://pikabu.ru/story/te_samyie_quotkrestyiquot_voyti_i_vyiyti_chast_1_4910302

¹⁵ В новые "Кресты" в Колпине переведены 1,5 тыс. арестованных. ТАСС информационное агентство [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://tass.ru/obschestvo/4834036>

¹⁶ АГАФОНОВ, Л. СИЗО-1 «Кресты» - самое проблематичное учреждение не только по нормам содержания и медицинскому обеспечению, но и противодействию работе ОНК. 7x7 новости, мнения, блоги [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://7x7-journal.ru/post/67423>

¹⁷ В новые "Кресты" в Колпине переведены 1,5 тыс. арестованных. ТАСС информационное агентство [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://tass.ru/obschestvo/4834036>

6 osob bylo drženo až 20 lidí.¹⁸ Nebo na cele o rozloze tři m² bylo až 17 lidí, přitom cela byla postavena jako samotka.¹⁹ S důvodem přeplněnosti věznic souvisí zákon, který neumožňuje SIZO odmítnout přijmout vězně.²⁰

Okna chrání mříže, které jsou zevnitř cely. Jsou celkem daleko od okna, což způsobuje, že dovnitř pronikne méně světla.²¹

V současnosti může být na cele až 6 lidí. V cele jsou třípatrové palandy, sociální zařízení, televize, rádio. Den začíná kontrolou cely, následně se cela uklízí. Vězni mohou vyjít z cely pouze na hodinovou procházku.²²

Vězně nelze ubytovat v kterékoli cele, kde je volná postel. Vězni by měli být rozdělení podle různých kategorií.²³ Například podezřelí z prodeje drog nemohou být na cele s podezřelými z vraždy. Pokud tohle zaměstnanci poruší při rozmístování, téměř okamžitě si vězni písemnou cestou stěžují.²⁴

Podle Vnitřního řádu věznic (Правила внутреннего распорядка исправительных учреждений) si vězeň smí s sebou vzít dva ručníky určitého typu, spodní prádlo, hliníkové hrnky, mýdla, zubní kartáček a pastu, toaletní papír, prostředky pro osobní hygienu, přezůvky, potřeby na psaní dopisů, náboženskou literaturu, ale jen jeden exemplář. Co se týká individuální hygieny, smí si s sebou vzít jednorázové britvy, kuchyňské nádobí, které jim vydávají při jídle.²⁵

¹⁸ МИНЧЕНКО, В. Следственный изолятор №1 «Кресты». Живой Город [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://www.save-spb.ru/page/houses/houses/kresty_sledstvennyi_izolyator.html?section=houses/houses

¹⁹PODANÝ, P. Rusko bude mít největší vězení na světě. A velmi moderní. Týden.cz [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/rusko-bude-mit-nejvetsi-vezeni-na-svete-a-velmi-moderni_323467.html

²⁰ МИНЧЕНКО, В. Следственный изолятор №1 «Кресты». Живой Город [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://www.save-spb.ru/page/houses/houses/kresty_sledstvennyi_izolyator.html?section=houses/houses

²¹ Те самые "Кресты". Войти и выйти. Часть 1 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://pikabu.ru/story/te_samyie_quotkrestyiquot_voyti_i_vyiyti_chast_1_4910302

²² МИНЧЕНКО, В. Следственный изолятор №1 «Кресты». Живой Город [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://www.save-spb.ru/page/houses/houses/kresty_sledstvennyi_izolyator.html?section=houses/houses

²³ Ibidem.

²⁴ СЕРДИУКОВ, А. Как живут "Кресты" перед переездом в новый СИЗО. LIFE [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://life.ru/t/life78/895646/kak_zhivut_kriesty_pieried_pierieiezdrom_v_novy_i_sizo

²⁵ Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений". Москва: ЭКСМО, 2017.

Vězen je povinen chovat se šetrně k zařízení na cele. Udržovat celu v čistotě včetně spacího prostoru, také oblečení, dále prostory pro uložení osobních věcí každodenní potřeby.²⁶

b) Sociální podmínky

1. Strava

Odsouzení mají ze zákona právo na tři jídla denně. Výdej jídla je stanoven rozvrhem dne věznice. V pracovní době se střídají pracovní skupiny v jídelnách nebo v místech práce, které jsou speciálně vybavené a splňují hygienické podmínky pro prostory stravování. V případě, že vězni nepracují, je jim vydáváno jídlo na celách.²⁷

Další potraviny si vězni mohou koupit ve vězeňském obchodě, včetně tabáku, tekutin.²⁸

Podle výzkumu okruhů stížností vězňů v roce 2016 se na druhém místě umístila strava – kvalita potravin, množství masa a mléka na den atd.²⁹

2. Hygiena

Podle bodu 16 Pravidel vnitřního řádu nápravného zařízení (Правила внутреннего распорядка исправительных учреждений) musí vězni dodržovat pravidla osobní hygieny. Mezi těmito pravidly je definovaná délka vlasů, vousů a kníru.

Sprchovat se je povoleno jedenkrát týdně, ale některá zařízení dovolují i dvakrát týdně. Délka sprchy nesmí být kratší než 15 minut.³⁰

3. Zdravotnické podmínky

Na základě Ústavy Ruské federace, přesněji článku 41 odst.1: „Každý má právo na ochranu zdraví a zdravotní péči.“³¹

²⁶ Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений". Москва: ЭКСМО, 2017.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Что взять с собой в тюрьму?. VANGLATEENISTUS [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.vangla.ee/ru/tallinnskaya-tyurma/chto-vzyat-s-soboy-v-tyurmu>

²⁹ СЕРДЮКОВ, А. Как живут "Кресты" перед переездом в новый СИЗО. LIFE [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://life.ru/t/life78/895646/kak_zhivut_kriesty_pieried_pierieiezdnom_v_novyj_sizo

³⁰ Правила гигиены в СИЗО. РУССКАЯ СЕМЕРКА [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://russian7.ru/post/pravila-gigieny-v-sizo/>

³¹ Конституция Российской Федерации. In: Dostupné také z: <http://www.constitution.ru>

Odsouzený je povinen absolvovat lékařské prohlídky a potřebná vyšetření s cílem včasné detekce infekčních onemocnění, odhalení ublížení na zdraví atd.³²

Pokud není možnost poskytnout zdravotní péči v místě výkonu trestu, mají vězni nárok na poskytnutí péče ve zdravotnických organizacích veřejného systému zdravotnictví.³³

Odsouzení mohou zažádat o doplňující nadstandartní léčebná a preventivní ošetření, která je placena z jejich vlastních prostředků. Vězeň podá žádost, která je posouzena do tří dnů a určí se čas příjezdu daného vyžádaného specialisty. Platba se provádí převodem z osobního účtu na adresu daného zdravotnického zařízení nebo odborníka.³⁴

V roce 2016 se tato sekce – poskytování lékařské pomoci a neuvěřitelných úkonů zdravotního personálu, umístila na třetím místě v počtu stížností. Mnoho vězňů si stěžuje, že trpí bolestmi hlavy, ale na lékařskou pomoc čekají měsíce.³⁵

Jeden z vězňů vyprávěl, jak jej dopyovali léky, dokud nepodepsal souhlas s léčbou. Teprve potom jej vypsal z léčby.³⁶

Oběd na oddělení by měl být vydáván od 12 do 13, ale ani po 15. hodině nebyl oběd ještě vydán.³⁷

Vzhledem k velké přeplněnosti věznic, cel, toto prostředí s sebou nese zvýšené riziko spojené s nakažlivými onemocněními, jako je například tuberkulóza.³⁸

3. Vzdělání odsouzených

V nápravných zařízeních mají vězni možnost zvýšit si úroveň svého vzdělání, a i pracovních dovedností. Mají možnost dodělat si povinné základní, středoškolské i středoškolské odborné vzdělání, také mají možnost absolvovat různé kurzy školení, pokud nemají pracovní profesi. Zájemci o doplnění vzdělání mohou studovat i dálkově

³² Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений". Москва: ЭКСМО, 2017.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ СЕРДЮКОВ, А. Как живут "Кресты" перед переездом в новый СИЗО. LIFE [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://life.ru/t/life78/895646/kak_zhivut_kriesty_pieried_pierieieezdom_v_novyi_sizo

³⁶ АГАФОНОВ, Л. СИЗО-1 «Кресты» - самое проблематичное учреждение не только по нормам содержания и медицинскому обеспечению, но и противодействию работе ОНК. 7x7 новости, мнения, блог [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://7x7-journal.ru/post/67423>

³⁷ Ibidem.

³⁸ Тюрма Кресты. Ilovetpetersburg.ru [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.ilovetpetersburg.ru/content/tyurma-kresty>

na vysokých školách.³⁹ Zájem o doplnění vzdělání je brán v úvahu při posuzování nápravy vězně.⁴⁰

Délka studia se pohybuje od 6 měsíců do 1 roku, náročnější studium do 1,5 let. Vyučování probíhá po pracovní době. Vězňům odsouzeným k doživotí jsou vytvářeny podmínky pro sebevzdělávání. Během zkoušek jsou studenti osvobozeni od práce, mzdy jim za toto období nejsou vypláceny, dostanou jídlo zdarma.⁴¹

Teoretická výuka probíhá v učebnách, které jsou vybaveny názornými pomůckami. Praktická pak v dílnách nápravného zařízení pod dohledem mistrů a učitelů.⁴²

Vězni, kteří nedosáhli věku 30 let, dostanou základní a střední vzdělání. Vězni, kterým už bylo 30 let, se mohou vzdělávat, pokud o to zažádají, je to na jejich přání. Pro vězně, kteří nemají povolání, které by mohli vykonávat ve vězeních nebo posléze po propuštění, je povinné odborné vzdělání nebo střední odborné vzdělání, různé odborní kvalifikované přípravy, které jsou organizovány ve věznicích.⁴³

4. Zaměstnávání odsouzených

Odsouzení jsou povinni pracovat v místech a na pracích, které jim určí správa nápravných zařízení, s ohledem na věk, pohlaví, zdravotní stav a jejich specializace a kvalifikace, také na základě dostupných pracovních míst. Do práce je ráno rozvedou na jejich pracoviště a po práci vyzvednou zaměstnanci daného zařízení. Vězni, kteří byli odsouzeni k přísnějšímu režimu střežení, pracují odděleně od ostatních odsouzených.⁴⁴ Při odchodu do práce se kontroluje oblečení a obuv odsouzeného, aby byl oblečený podle ročního období a v předepsané formě, jinak musí vězeň napravit tyto nedostatky.⁴⁵

Za práci mají vězni nárok na mzdu, kromě určitých výjimek. Například vězni jsou povinni bez nároku na mzdu vykonat práci ohledně úpravy nápravného zařízení a jemu přilehlých

³⁹ Что надо знать осужденному, отбывающему наказание в виде лишения свободы впервые. Федеральная служба исполнения наказаний [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.78.fsin.su/dlya-osuzhdennykh/chto-nado-znat-osuzhdennomu-otbyvayushchemu-nakazanie-v-vide-lisheniya-svobody-vpervye.php>

⁴⁰ Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации от 08.01.1997 N 1-ФЗ. In: Москва: ЭКСМО, 2017.

⁴¹ Общее образование осужденных к лишению свободы. Институт экономики и права Ивана Кушнира [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://be5.biz/pravo/u024/53.html>

⁴² Ibidem.

⁴³ Федеральный закон от 29.12.2012 N 273-ФЗ (ред. от 07.03.2018) "Об образовании в Российской Федерации". In: . Москва: ЭКСМО, 2018.

⁴⁴ Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений". Москва: ЭКСМО, 2017.

⁴⁵ Ibidem..

území. Odmítnutí práce nebo přerušování práce je porušením daného pořádku a může mít následky – pokuta, trest, materiální odpovědnost.⁴⁶ Mzda za práci nemůže být nižší než státem stanovená minimální mzda. Z vydělané částky jsou strženy výdaje za jejich pobyt v nápravných zařízeních (potraviny, oblečení, individuální prostředky hygieny), daň z příjmů, případně alimenty nebo určitá částka na úhradu škody, kterou vězeň způsobil na svobodě.⁴⁷

Při práci se vězni nesmí nacházet bez povolení správy daného nápravného zařízení na provozních zařízeních a na území na kterých nepracují.⁴⁸

5. Volební právo

Ústava Ruské federace v čl. 6 odst. 2 říká, že: „Každý občan Ruské Federace má na území RF všechny práva a svobody a nese stejné povinnosti stanovené Ústavou Ruské Federace.“

Zároveň je v čl. 19 odst. 2 napsáno, že: „Stát zaručuje rovnost práv a svobod člověka a občana, bez ohledu na pohlaví, rasu, národnost, jazyk, původ, majetek a oficiální postavení, místo bydliště, postoj k náboženství, víry, příslušnosti k veřejné sdružení, jakož i další okolnosti. Zakazují jakoukoli formu omezení práv občanů na základě sociální, rasové, národní, jazykové nebo náboženské příslušnosti.“

Z výše uvedeného by mělo vyplývat, že vězni mají právo volit, ale pozdější článek v Ústavě toto právo vylučuje. Přesněji čl. 32 odst. 3: „Nemají právo volit a být zvoleni občané, uznané soudem nesvéprávnými, stejně jako lidé držení v místech odnětí svobody na základě rozsudku soudu.“

Tímto právem se budu zabývat v rámci Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v 5. kapitole.

⁴⁶ Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений". Москва: ЭКСМО, 2017.

⁴⁷ Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации" от 08.01.1997 N 1-ФЗ (ред. от 20.12.2017). In: Москва: ЭКСМО, 2017.

⁴⁸ Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений". Москва: ЭКСМО, 2017.

3. HISTORIE VĚZEŇSTVÍ V ČR

„Pojem vězení je odvozen od slova „*vězeti*“, což znamená nedobrovolně setrvávat na určitém místě podle záměru a možností vězňů.“⁴⁹

3. 1 Do roku 1918

Historie vězeňství je spojena s trestním právem. Než přišly ke své funkci věznice jako trest za určitý skutek, byly v historii jiné formy trestu. Na začátku bylo „oko za oko, zub za zub“ – tedy pomsta, tento trest prováděly rody, jímž bylo ukřivděno. Později, na iniciaci církve, začal stát a jeho orgány trestat.

Vývoj vězeňství na území ČR se datuje do roku 906, kdy se rozpadla Velkomoravská říše a k moci nastoupili Přemyslovci. O trestu rozhodovala šlechta a církev, podle typu deliktu, kterého se obviněný dopustil. Dokázat nevinu musel obviněný, což nebylo lehké, navíc v těchto letech se k doznání používalo mučení při výslechu.

Po roce 1212 začíná vznikat systém středověkého soudnictví, které se opíralo o vrchnostenské, církevní a městské radnice, ve kterých nebyly podmínky pro vězně příznivé. Do 16. století byl uplatňován asociální vězeňský systém, kde nebyla diferenciací vězňů, ať už podle pohlaví, trestného činu, který spáchali. Šířily se tu nemoci, vězni většinou brzy umřeli, žaláře byly přeplněny, ženy často ve vězení otěhotněly. Vězení sloužilo k zajištění až do výkonu trestu.⁵⁰ K výkonu trestu vězení začalo sloužit až v 18. století.⁵¹

Osvícenství přináší do vězeňství humanizaci, jako prostředek nápravy se považoval i způsob zacházení s vězni, též prostředí vězení.⁵² Na vývoj trestního práva a trestání mají vliv habsburští panovníci. Panovníci vytváří trestní zákoníky, které ovlivnily vězeňství i v budoucnosti. Například „Zákoníkem o zločinech a těžkých policejních přestupcích“ se začaly rozlišovat žaláře na tři stupně. Tento zákoník ovlivnil vývoj trestního práva u nás v podstatě až do r. 1949. V roce 1803 bylo uzákoněna diferenciací vězňů podle pohlaví a věku. První dělení vězňů podle pohlaví se na našem území uplatňovalo

⁴⁹ KÝR, A., KAFKOVÁ, A., Ubytovací podmínky vězňů v 19. a 20. století. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 36-45.

⁵⁰ KÝR, A., Trestání mladých pachatelů v minulosti. *Historická penologie* 2008, roč. 6., č. 1, s. 1-26.

⁵¹ Historie českého vězeňství. In: *Český rozhlas 6* [online]. 2002 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/55332

⁵² KÝR, A., KAFKOVÁ, A., Ubytovací podmínky vězňů v 19. a 20. století. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 36-45.

ve Svatováclavské trestnici, která byla založená v roce 1823. A od roku 1842 bylo důsledně dodržováno i oddělení mladších trestanců. V 19. století vznikají věznice podle soudních okresů⁵³ a od roku 1850 byly postátněny věznice a ujednotily se práva a povinnosti vězňů.

S výstavbou justičních komplexů byly ujednoceny ubytovací podmínky pro vězně a vybavenost cel. Rozloha samovazby měly cca 28 m³. Společné cely byly pro různý počet trestanců s rozlohou okolo 20 m³ na jednoho trestance. Vězni měli k dispozici vycházkové dvory, dílny na různé práce, ústavní školu, knihovnu, nemocnici atd. - to vše sloužilo k nápravnému účelu výkonu trestu.⁵⁴ „Všichni trestanci byli povinni vykonávat přidělenou práci, navštěvovat bohoslužby (katolické, evangelické nebo židovské) a negramotní nebo nedostatečně vzdělaní trestanci do 35 let věku byli povinni se zúčastňovat školního vyučování.“⁵⁵

3. 2 Od roku 1918 do 1945

V roce 1918 vznikla samostatná Československá republika, která recepční normou přijala právní řád rakousko-uherské monarchie. Vzniká moderní vězeňství – zlepšila se kvalita života vězňů, zdravotní péče, možnost vzdělání, do věznic je navedena elektřina, instalují se radiátory na celách.⁵⁶

Tento vývoj zastavila 2. světová válka a okupace.

V období Protektorátu byli do vězení hlavně zavíráni lidé, kteří se znelíbili režimu. „Podle nařízení vlády Protektorátu Čechy a Morava ze dne 10. 8. 1939 bylo ponecháno v působnosti justiční správy řízení, správa a dozor, týkající se soudních věznic a trestních ústavů včetně ústavu pro choré vězně. Věznice okresních soudů nadále řídili příslušní přednostové okresních soudů a spravovali je prostřednictvím soudních zřízenců. Věznice krajských soudů nadále řídili příslušní presidenti krajských soudů a spravovali je za pomoci úředníků, zřízenců a ostatních zaměstnanců věznic. Místní dozor nad trestními ústavu vykonávali ústavní komisaři a jejich náměstci z řad soudců, kteří byli do této funkce

⁵³ VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 67 s. ISBN 80-210-4056-4.

⁵⁴ KÝR, A., KAFKOVÁ, A., Ubytovací podmínky vězňů v 19. a 20. století. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 36-37.

⁵⁵ Historie vězeňství. *GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

⁵⁶ KÝR, A., KAFKOVÁ, A., Ubytovací podmínky vězňů v 19. a 20. století. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 38.

ustanovení ministerstvem spravedlnosti. Funkci ministra spravedlnosti vykonával v letech 1939–1945 JUDr. Jaroslav Krejčí. Organizace a správa vězeňství náležela do působnosti III. odboru (tzv. trestního) pod vedením ministerského rady JUDr. Otto Scholze.⁵⁷ Během okupace se zhoršili životní podmínky vězňů z důvodu přeplněnosti a materiálních nedostatků.⁵⁸

3. 3 Od roku 1945 do 1989

Po druhé světové válce a porážce nacismu nastupuje poválečné období. O umístování do vězení zpočátku rozhodovaly národní výbory. Teprve až roku 1945 se vrátila správa a řízení soudních věznic do kompetence ministerstva vnitra, včetně sběrných, internačních i pracovních táborů.⁵⁹

Po válce bylo nutné potrestat nacistické zločince, zrádce a kolaboranty v rámci tzv. retribučního řízení. Němečtí obyvatelé včetně Maďarů, kteří ztratili československé občanství (zánik ČSR 1939) a získali tak říšskoněmecké občanství, byli nejpočetnější skupinou vězňů. Byli soustředěni asi do 500 táborů na území Čech a Moravy, kde žili v naprosto otřesných hygienických podmínkách bez lékařské pomoci a nevyhovujícího stravování. Jakákoli pomoc Němcům se jevila jako napomáhání.⁶⁰

Rok 1948 byl pro Československo zlomový. Od únorového puče roku 1948 je Československo plně pod nadvládou totalitního režimu – komunismu, podporovaného Sovětským svazem. Během tohoto období ve věznicích a táborech nucených prací skončilo mnoho „nepřátel státu“. Nástrojem k vynucení statní moci se stalo vězeňství. Komunisté začali likvidovat ty, jenž nesouhlasili s režimem. V 50. letech proběhlo mnoho vykonstruovaných soudních jednání s tzv. „nepřáteli lidu“, rozsudkem jim byla smrt nebo mnohaleté vězení, pro mnohé v táborech nucených prací.

V tomto období se vězeňství stává součástí represivního aparátu totalitního režimu a slouží k policejnímu teroru a masovým perzekucím obyvatelstva. Lidská práva i občanská práva vězňů ve výkonu trestu i vyšetřovací vazbě byla značně omezená. Do praxe se zavádí tzv. „třídní princip“, který umožňuje rozdílné zacházení s vězni, zvláště pak s polickými. V roce 1953 bylo v Československu 46 tisíc vězňů – největší počet v historii vězeňství ČSR.⁶¹

⁵⁷ KÝR, A., Protektorátní vězeňství se zřetelem na činnost pankrácké věznice. *Historická penologie* 2008, roč. 6, č. 1, s. 27

⁵⁸ KÝR, A., KAFKOVÁ, A., Ubytovací podmínky vězňů v 19. a 20. století. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 39.

⁵⁹ Historie vězeňství. *GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>

⁶⁰ KÝR, A., Zacházení s vězňými cizinci v letech 1945-1989. *Historická penologie* 2011, roč. 9, č. 3, s. 16-26.

⁶¹ JANÁK, D., KÝR, A., Nástin vývoje československého vězeňství v letech 1948–1989. *Historická penologie* 2004, roč. 2, č. 5, s. 1-5.

Od konce padesátých let do léta 1965 dochází k pozvolné liberalizaci a začíná se prosazovat pedagogicko-psychologický přístup k vězňům. V roce 1957 byla přijata rezoluce OSN o standartních pravidlech pro zacházení s vězni⁶², ale realizovaná byla až roku 1965, kdy československá vláda podlehla mezinárodnímu tlaku a přijala zákon č.59/1965 o výkonu trestu, kterým se zvyšovaly požadavky na odbornou přípravu a kvalifikaci vězeňského personálu a akceptovala téměř všechny zásadní požadavky rezoluce.⁶³

S příchodem normalizace, definitivně v létě 1969, byly obnoveny donucovací a izolační funkce vězeňství a výchovná funkce byla odsunuta. Zvyšoval se počet osob ve vězení, proti politickým vězňům se používaly přísnější metody zacházení. Na začátku 80. let byly odstraněny poslední pozůstatky liberalizace z 60. let.

3. 4 Od roku 1989

S datem 17. 11. 1989 se pojí začátek sametové revoluce, pád komunistického totalismu v Československu a přeměna politického zřízení na demokracii.

„Dne 8.12.1989 byla vyhlášena a provedena amnestie prezidenta republiky Gustáva Husáka. Amnestovány byly zejména osoby odsouzené k trestu odnětí svobody pro spáchání trestných činů proti republice podle Hlavy I., II., III. trestního zákona.“⁶⁴ O 16 dní později vypukly ve většině nápravných zařízení nepokoje v důsledku těchto problémů: chování a jednání příslušníků Sboru nápravné výchovy, nespokojenost se stravováním, ubytovacími podmínkami, hygienou a léčebnou péčí a další. Se zvolením prezidenta republiky Václava Havla byla 1.1.1990 vyhlášena amnestie velkého rozsahu.⁶⁵

V období od roku 1990 do roku 1995 vězeňství stále tíhlo k sovětskému modelu organizace, řízení a pojetí účelu trestu a zacházení s odsouzenými, proto byly nutné zásadní změny v organizaci a řízení, vše směřovalo ke koncepci Evropských vězeňských pravidel. Tedy vytvoření moderního, humánního vězeňského systému bez jakéhokoli vlivu předchozího režimu. Díky tomu se zlepšil přístup k osobám ve výkonu trestu odnětí svobody i ve vazbě, plně byla respektována občanská práva a práva zaručená Listinou základních práv a svobod. Bylo změněno mnoho zákonů, které

⁶² Rezoluce Hospodářské a sociální rady OSN č. 663C/1957. [online] [cit. 22.2.2018]. Dostupné anglicky z: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_Standard_Minimum_Rules_for_the_Treatment_of_Prisoners.pdf

⁶³HLADÍK, O., Výzkumný ústav penologický – pokus o reformu českého vězeňství. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 47-56.

⁶⁴ KÝR, A., Vývoj situace ve vězeňství po 17. listopadu 1989. *Historická penologie* 2005, roč. 3, č. 3, s. 1-3.

⁶⁵ Ibidem

souvisely s vězeňskou tematikou. Po rozsáhlé amnestii vězňovnice výrazně prořídly, ovšem brzy byly znova zaplněny, jelikož narůstala kriminalita ve společnosti.⁶⁶

Byla vypracována Koncepce vězeňství ČR, jež nastínila problémy vězeňství a přednesla určitou vizi vývoje.

Hlavními problémy byly:

„- naprosto nedostatečná materiální základna vězeňství v ČR (zastaralé a nevyhovující objekty, jejich omezená kapacita a nevhodná územní dislokace, neexistující objekty pro volnočasové aktivity vězňů, nedostatek technologických zařízení pro pracovní činnost vězňů. Z toho vyplývala nutnost zajištění rozpočtových prostředků.

- nedostatečně zpracovaný systém penitenciárního zacházení (chyběly např. zvláštní programy pro nebezpečné vězně, dlouhodobě odsouzené, asociální psychopaty, toxikomany a sexuální devianty) Bylo třeba zavést profilaci jednotlivých vězňů a rozpracovat způsob klasifikace a metody vnitřní diferenciacce.

- bylo třeba modernizovat signální a zabezpečovací techniku pro zvýšení vnitřní a vnější bezpečnost a zmenšit tak podíl živé síly v oblasti střežení.

- bylo třeba zvýšit profesionální úroveň značné části vězeňského personálu.“⁶⁷

Koncepce byla předložena ministru spravedlivosti a následně Radě Evropy, která na ni vydala kladný posudek a se stala základem legislativní reformy v oblasti výkonu trestu a správy vězeňství.⁶⁸

V roce 1992 byl přijat zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážci České republiky, kterým byla zřízena Vězeňská služba ČR k zajišťování výkonu vazby a trestu odnětí svobody.⁶⁹

České vězeňství se zbavilo vlivu totalitního komunistického režimu a vydalo se po demokratické cestě se záměrem patřit mezi vyspělé evropské vězeňské systémy. Podařilo se depolitizovat české vězeňství, decentralizovat jeho řízení, demilitarizovat a humanizovat v poměrně krátké době. K tomu pomohla Koncepce českého vězeňství přijatá v roce 1991, která se inspirovala zahraničními modely, aby se vyhnula chybám a mohla se vyvíjet demokratickou cestou.⁷⁰

⁶⁶ VACEK, E., Stručný nástin vývoje vězeňství od roku 1989 do roku 1995. *Historická penologie* 2004, roč. 2, č. 1, s. 10-12.

⁶⁷ VACEK, E., Stručný nástin vývoje vězeňství od roku 1989 do roku 1995. *Historická penologie* 2004, roč. 2, č. 1, s. 10-12.

⁶⁸ Zpráva vlády České republiky pro Českou národní radu č. 422/1991, o stavu vězeňství a postpenitenciární péče v České republice. [online][cit. 22.2.2018]. Dostupné z: http://www.psp.cz/eknih/1990cnr/tisky/t0422_01.htm

⁶⁹ Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky. [online][cit. 22.2.2018]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>

⁷⁰ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. *DataPlán* [online]. 2005 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_do-roku_2015.pdf

Na tuto koncepci navázala Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015, která byla přijata v roce 2005, která reaguje na nové podmínky a naznačuje směřování a priority českého vězeňství. Koncepce se zaměřila na bezpečnost, výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody, zdravotnictví, organizaci, řízení a vztahy s veřejností a zabezpečení a správu vězeňství.⁷¹ Bohužel většiny cílů v této koncepci nebylo dosaženo.⁷²

Po roce 2015 byla vytvořena další koncepce – Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2025, která řeší další okruhy. Například zaměstnávání vězňů, vzdělávání, zdravotnictví ve věznicích, financování vězeňství, resocializaci propuštěných vězňů, návaznost na prevenci a post péči a další.

Český vězeňský systém se v současnosti veden k tomuto pojetí:

Účelem trestu je nejen chránit společnost před pachateli trestných činů, ale zároveň je vychovat, aby vedli řádný život, tedy působit na ně výchovně, vzhledem k tomu, že většina vězňů bude jednou propuštěna⁷³

⁷¹ Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. *DataPlán* [online]. 2005 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_do-roku_2015.pdf

⁷² Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2025. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. 2015 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

⁷³ Účel výkonu trestu. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-pankrac/o-nas/vykon-vezenstvi/ucel-vykonu-trestu/>

4. PODMÍNKY A PRÁVA VĚZŇŮ VE VĚZNICÍCH ČR: MINULOST – SOUČASNOST

4. 1 Věznice Mírov

V úvodu jsem si vybrala české vězení Mírov k porovnání práv a života vězňů v ruském vězení Kresty. Zároveň už jsem uvedla okruhy, kterými se budu zabývat. Než se těmito okruhy začnu zabývat, chtěla bych nastínit historii věznice Mírov, od jejího vzniku až do současnosti.

Dnes věznice na Šumpersku byla původně jako hrad Mírov na ochranu přilehlé osady ve 13. století. Už od konce 14. století začal hrad sloužit jako vězení, v té době pro provinilé a neposlušné biskupské služebníky.⁷⁴

Než se hrad Mírov stal státním vězením pro zločince, musel projít nutnou stavební úpravou, a to v letech 1856 až 1858. Ode dne 26. srpna 1858 se začíná psát historie hradu Mírov jako věznice a tento účel plní dodnes. V dalších letech 19. století byl hrad několikrát upraven zhruba do dnešní podoby, aby vyhovoval podmínkám vězení.⁷⁵

V období Protektorátů byl Mírov věznicí gestapa a zemřelo tu mnoho lidí. Během totalitního komunistického režimu Mírov sloužil jako tábor nucených prací, převážně pro odpůrce režimu. Dnes Mírov patří k jedním nejlépe střeženým věznicím, vzhledem k tomu, že je to věznice se zvýšenou ostrahou a že si zde odpykávají tresty ti nejtěžší zločinci a odsouzení na doživotí.⁷⁶

4. 2 Vybraná lidská práva za vězeňskými zdmi

Ochrana lidských práv je zakotvena ve vnitrostátních a mezinárodních zákonech. V České republice je ochrana zakotvena v Ústavě a Listině základních práv a svobod. Co se týče mezinárodních pramenů, ochranu zajišťuje Úmluva o ochraně lidských práv a svobod z roku 1950, často nazývaná Evropská úmluva o lidských právech (dále jen „Úmluva“). Radou Evropy byly v 70. letech přijaty Evropská vězeňská pravidla (dále jen „EVP“, která byla revidována, aby vyhovovala současnému vývoji. EVP kladou „důraz na to, že výkon trestu a zacházení s vězni vyžadují brát zřetel na požadavky bezpečnosti, zabezpečení

⁷⁴ *Vězeňská služba ČR – Věznice Mírov* [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-mirov/o-nas/>

⁷⁵ KŘUPKA, V., TRUNDA, Z., WILHELM M., *Hrad Mírov: od založení po současnost*. Mohelnice 2008: s. 167.

⁷⁶ VÁLKOVÁ, K., *Věznice Mírov. České vězeňství* 2014, č. 3.

a kázně, zároveň se zajištěním takových podmínek ve věznicích, které neporušují lidskou důstojnost a které uvězněným nabízejí smysluplné pracovní činnosti i programy zacházení, čímž je připraví na jejich opětovné začlenění do společnosti.“⁷⁷ Nicméně mají pouze doporučující charakter.

(I této části se budu zabývat materiálními a sociálními podmínkami, přístupem ke vzdělání a prací vězňů.)

Materiální podmínky

„Materiální podmínky musí odpovídat zásadám výkonu trestu, které jsou stanoveny v úvodních ustanoveních zákona o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů („ZVTOS“) a trest může být vykonán jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody; tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti.“⁷⁸

a) ubytovací podmínky

„ZVTOS a ŘVTOS (Řád výkonu trestu odnětí svobody) upravují povinné vybavení cel, minimální podlahovou plochu a objem vzduchu na jednu vězněnou osobu. Na mezinárodní úrovni tyto podmínky upravuje EVP.“⁷⁹

„Ubytování zajišťované pro vězně, zejména pak veškeré prostory určené pro spaní, musí respektovat lidskou důstojnost a co možná nejvíce potřebu soukromí, a musí odpovídat zdravotnickým a hygienickým požadavkům s patřičným ohledem na klimatické podmínky, zejména s ohledem na plošnou výměru, počet metrů krychlových vzduchu, osvětlení, vytápění a větrání.“⁸⁰

Ve věznicích se rozlišuje tzv. lůžkový a celový systém. Každý vězeň má právo na postel a prostor pro uložení jeho osobních věcí. V místnosti musí být stůl a židle podle počtu odsouzených. Jedná-li se o celový systém, nesmí být ubytovací plocha menší 6 m² a musí

⁷⁷ MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., *VĚZEŇSTVÍ* [online]. 2010 [cit. 2018-03-02]. ISBN 978-80-7357-606-6. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ Ibidem.

⁸⁰ BAJCURA, L., *Evropská vězeňská pravidla: doporučení REC (2006)2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2006.

být vybavena sociálním zařízením. V případě ložnicového systému na jednoho odsouzeného připadají 4 m².⁸¹

V čl. 19.1 a 19.2 EVP se říká, že věznice musí být udržovány v dobrém technickém stavu a čistotě. Za čistotu cel, sociálních zařízení a chodem v daném bloku odpovídají sami vězni.⁸²

Ve věznici Mírov „je ubytovací kapacita 369 míst. Vězni jsou ubytováni na společných světnicích, největší má 18 lůžek. Celkem 32 světnic je určeno pro dva vězně, jednolůžkových světnic je v současné době 8.“⁸³

b) sociální podmínky

1. Strava

Předpisy stanovují, že vězni mají nárok na tři jídla denně. Tato strava je poskytována s přihlédnutím k věku, zdravotním a tělesnému stavu, náboženskému přesvědčení a kulturním zvyklostem a charakteru vykonávané práce.⁸⁴

Ve věznici je také poskytována léčebná výživa, o které rozhoduje lékař. Jakékoli změny ve výživě předepsané lékařem musí být provedeny do 48 hodin od předepsání. Také se ve věznicích snaží brát ohled na kulturní a náboženské tradice a zvyky, které z nich vychází, např. vegetariánská, muslimská, židovská strava. Vězeň musí podat písemnou žádost a věznice, pokud to umožní podmínky (vybavení kuchyně, dostupnost surovin, ...) se snaží vyhovět.⁸⁵

2. Hygiena

Věznice je povinna vytvořit podmínky pro dodržování osobní hygieny. Odsouzený má nárok na denní umývání, pravidelné holení a běžné hygienické úkony. Koupání je umožněno nejméně dvakrát týdně. Za koupání se považuje sprchování teplou vodou.

⁸¹ Ustanovení § 16 odst. 2 ZVTOS ve spojení s ustanovením § 17 odst. 1, 2, 5, 6 ŘVTOS.

⁸² MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., *VĚZEŇSTVÍ* [online]. 2010 [cit. 2018-03-02]. ISBN 978-80-7357-606-6. Dostupné z:

https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf

⁸³ *Vězeňská služba ČR – Věznice Mírov* [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-mirov/o-nas/zakladni-informace/>

⁸⁴ BAJCURA, L., *Evropská vězeňská pravidla: doporučení REC (2006)2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2006.

⁸⁵ MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., *VĚZEŇSTVÍ* [online]. 2010 [cit. 2018-03-02]. ISBN 978-80-7357-606-6. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf

Během dne jinak teče ve věznici pouze studená voda. Odsouzení mají možnost jednou měsíčně se nechat bezplatně ostříhat. Vězni mají povinnost udržovat vlasy a vousy v čistotě. Pokud odsouzený nemá peníze na základní hygienické prostředky, je mu jednou měsíčně poskytnut balíček ve výši alespoň 100 Kč se základními hygienickými potřebami.⁸⁶

3. Péče o zdraví

Podle čl. 39 a čl. 40 EVP vězeňská správa musí zajistit ochranu zdraví všech vězňů ve své péči. Zdravotní péče je zajišťována ve spolupráci s veřejným zdravotnictvím v dané oblasti, v každé věznici mají zdravotní středisko, ale s různou úrovní vybavenosti.

Ve věznici Mírov se nachází zdravotní středisko, které prošlo celkovou rekonstrukcí. Součástí je i rehabilitační místnost, která slouží jak vězňům, tak i zaměstnancům. Zdejší zubní ordinace je vybavena ve vysoké úrovni a díky tomu je zde vykonávána většina stomatochirurgických výkonů, a tak nutnost převozu je minimální.⁸⁷ Nemocnice s lékařskou ordinací je zde od roku 1914.⁸⁸

Vězni jsou povinni podrobit se preventivní vstupní, periodické, mimořádné a výstupní lékařské prohlídce, včetně různých laboratorních vyšetření a očkování⁸⁹ a naopak vězni mají v rámci zdravotní péče nárok na:

- „léčebnou péči ambulantní a ústavní (včetně diagnostické péče, rehabilitace a péče o chronicky nemocné),
- pohotovostní a záchrannou službu,
- preventivní péči,
- dispenzární péči,
- poskytování léčebných přípravků, prostředků zdravotnické techniky a stomatologických výrobků,
- doprava nemocných,
- posudkovou činnost,

⁸⁶ § 21 vyhlášky č. 345/1999 Sb. vyhláška, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody

⁸⁷ VÁLKOVÁ, K., Věznice Mírov. *České vězeňství* 2014, č. 3.

⁸⁸ KŘUPKA, V., TRUNDA, Z., WILHELM M., *Hrad Mírov: od založení po současnost*. Mohelnice 2008: s. 167.

⁸⁹MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., *VĚZEŇSTVÍ* [online]. 2010 [cit. 2018-03-02]. ISBN 978-80-7357-606-6. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf

- prohlídku zemřelého pojištěnce a pitvu včetně dopravy.⁹⁰

4. Vzdělávání odsouzených

V České republice je právo na vzdělání zakotveno v čl. 33 Listiny základních práv a svobod. Odpykávání trestu nebrání v možnosti studovat, doplnit si vzdělání, ale jsou zde modifikované podmínky. Vzdělání je zajištěno prostřednictvím školských vzdělávacích středisek, ale i civilními institucemi. Odsouzení zařazení do denní formy studia jsou pak posuzováni jako odsouzení zařazení do práce.⁹¹ Vězeň si může dodělat středoškolské vzdělání i vysokoškolské vzdělání, udělat nějaké akreditované kurzy, rekvalifikační kurzy.⁹² Ve věznici Mírov je možnost dodělat si vysokoškolské vzdělání distanční formou, ale není zde možnost studovat prostřednictvím e-learningu přes internet, a to kvůli bezpečnosti.⁹³

5. Zaměstnávání odsouzených

„Odsouzení jsou ze zákona povinni pracovat, pokud jim je nabídnuta práce a pokud tomu nebrání př. zdravotní stav.“⁹⁴

Pracovní zařazení je velmi důležité, věznic si udrží pracovní návyky, mají finanční příjem a mohou splácet své finanční závazky a také tak smysluplně tráví čas.⁹⁵ „Ve věznici je kladen důraz na pracovní zařazení odsouzených, kteří mají možnost pracovat jak ve vnitřním provozu, tedy v kuchyni, prádelně nebo údržbě, tak v dalších pracovištích zaměřených na zpracování kovu, sestavování elektromotorů a výrobu nábytku.“⁹⁶

Vězni dělají práce s nárokem na pracovní odměnu i práce, kde není nárok na pracovní odměnu, například úklidová a další obdobná činnosti potřebná k zajištění každodenního

⁹⁰ Zdravotní péče ve věznici. Trestni-rizeni.com: O trestním právu srozumitelně [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/zdravotni-pece-ve-veznici>

⁹¹ § 34 zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody

⁹² MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., *VĚZEŇSTVÍ* [online]. 2010 [cit. 2018-03-02]. ISBN 978-80-7357-606-6. Dostupné z:

https://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf

⁹³ Usnesení sp. zn. II. ÚS 2856/17 ze dne 21. 11. 2017, dostupné na: <https://nalus.usoud.cz/Search/Results.aspx>

⁹⁴ KŘUPKA, V., TRUNDA, Z., WILHELM M., *Hrad Mírov: od založení po současnost*. Mohelnice 2008: s. 167.

⁹⁵ Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv. Brno: Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2016. ISBN 978-80-87949-25-2.

⁹⁶ VÁLKOVÁ, K., *Věznice Mírov. České vězeňství 2014*, č. 3.

provozu věznice,⁹⁷ v rámci terapeutický dílen vězni ve věznici Mírov vyrábí hračky a nejrůznější didaktické pomůcky. Věznice spolupracuje s různými organizacemi zabývající se dětmi a těm jsou výrobky darovány.⁹⁸ „Například v roce 2017 byly darovány plyšové hračky Zdravotnické záchranné službě Pardubického kraje, dále pak dětskému oddělení nemocnic akutní péče v kraji.“⁹⁹

V této věznici se nachází provozovna středisko hospodářské činnosti, díky ní je procento zaměstnaných vězňů vysoké. V minulosti byly mimorozpočtové prostředky použity na údržbu a provoz věznice.¹⁰⁰

Vězni jsou rozděleni do čtyř skupin dle vykonávané práce. Vězeň je placen od hodiny nebo od úkolu, výše odměny se odvíjí podle skupiny, ve které je zařazen. Vězni mají také příplatky za práci ve svátek, v noci a ve ztíženém pracovním prostředí a za přesčasy.¹⁰¹

6. Volební právo

„Podle čl. 18 Ústavy ČR, čl. 21 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod mají vězni (v zásadě) právo volit do Parlamentu ČR a Evropského parlamentu. Každému vězni zákon umožňuje volit do Poslanecké sněmovny, do Senátu však ne. Zákonná úprava stanoví, že aby vězeň mohl volit, musí být vyhlášeny volby jak ve volebním obvodu, kde má trvalý pobyt, tak v obvodu věznice.“¹⁰²

⁹⁷ Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv. Brno: Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2016. ISBN 978-80-87949-25-2.

⁹⁸ VÁLKOVÁ, K., Věznice Mírov. *České vězeňství* 2014, č. 3.

⁹⁹ HUBENÝ, J., V sanitce i v ambulancích děti utěší plyšáci od vězňů z Mírova. In: Idnes.cz [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: https://pardubice.idnes.cz/veznice-mirov-hracky-pro-detske-pacienty-plysaci-f71-/pardubice-zpravy.aspx?c=A171206_102429_pardubice-zpravy_jah

¹⁰⁰ VÁLKOVÁ, K., Věznice Mírov. *České vězeňství* 2014, č. 3.

¹⁰¹ § 2–8 nařízení vlády č. 361/2017 Sb. o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody

¹⁰² DRÁPAL, J., Jakub Drápal: Volební právo vězňů - protiústavní úprava?. JINÉ PRÁVO [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/11/jakub-drapal-volebni-pravo-veznu.html>

5. NĚKTERÉ VYBRANÉ SOUDNÍ SPORY, TÝKAJÍCÍ SE VÝŠE ZMÍNĚNÝCH LIDSKÝCH PRÁV V RUSKÝCH A ČESKÝCH VĚZNICÍCH

V této části budou uvedeny tři stížnosti proti Ruské federaci, které řešil Evropský soud pro lidská práva (dále jen ESLP), a tři stížností proti České republice, které řešil ESLP a Ústavní soud České republiky. Stížnosti se hlavně opírají o čl. 3 Úmluvy, který říká: "Nikdo nesmí být podroben mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání." Pod tento článek lze začlenit mnohé porušení lidských práv, například přeplněnost cel, nehygienické podmínky na cele, nárok na 8 hodin spánku denně, poskytnutí zdravotnické pomoci a další.

5. 1 Ruská federace

Vězni v Ruské federaci se bojí stěžovat si na porušení svých práv, jelikož je ve věznicích mnoho dalších problémů, které dělají život ve vězení ještě nesnesitelnější. Kromě věznice Kresty 2, žádná nesplňuje evropské vězeňské podmínky. Vzhledem k počtu odsouzených, osob ve vazbě a počtu míst ve věznicích, jsou věznice stále přeplněné, v celách je vlhko, topení špatně funguje, je nedostatek teplé vody atd.¹⁰³

Mechenkov vs. Rusko¹⁰⁴

Žalobce si odpykával devítiletý trest od roku 1993. V roce 1996 spolkl kus elektrody a byl přijat na chirurgické oddělení lékařské věznice LIU-10 Novosibirsk (Лечебно-исправительное учреждение № 10). Absolvoval rentgen hrudníku a byla mu diagnostikována tuberkulóza. V roce 2000 byl opět umístěn na lékařské oddělení s podezřením na relaps tuberkulózy. Byly mu předepsány léky, ale později odmítl předepsanou léčbu.

V říjnu byl žalobce zadržen a později odsouzen k odnětí svobody. Po zatčení nebyly udělány krevní testy na hepatitidu C. Žalobce začal mít koncem října problémy a vykašlával krev, následně byl v doprovodu přepraven na profylaktické centrum Krasnojarské nemocnice. Byla mu diagnostikována tuberkulóza, důkaz hemoptýzy

¹⁰³ На нарушение своих прав арестанты жаловаться бояться. Тюрьма и воля [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.prison.org/content/na-narushenie-svoih-prav-arestanty-zhalovatsya-boyatsya>

¹⁰⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. února 2008, stížnost č. 35421/05. In: <http://www.globalhealthrights.org> [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/10/Mechenkov-Russia-2008.pdf>

(vykašlávání krve) nebyl nalezen. Ve vězení začal držet hladovku, což vedlo ke zhoršení jeho stavu. Po ukončení hladovky byl žalobce přijat do vězeňské nemocnice, kde podle vlády nedodržel předepsanou stravu a odmítl některé testy nebo léčbu. Vláda uvedla, že žalobce odmítl několikrát přijmout preventivní léky proti tuberkulóze. V roce 2005 byla žalobci diagnostikována infiltrativní tuberkulóza a hepatitida typu C v částečné remisi. Podle žalobce mu nebyla poskytnuta žádná antivirová nebo heparoprotektivní léčba.

Žalobce podal stížnosti na vnitrostátní úrovni, ale jeho stížnosti byly zamítnuty jako neopodstatněné. Žalobce podal žádost o podmíněčné propuštění ze zdravotních důvodů, které byla zamítnuta. Následně žalobce žalovat regionální pobočku Federální vězeňské služby ohledně kompenzace za poškození zdraví. Ve své stížnosti k ESLP si žalobce stěžuje, že byl u něho porušen čl. 3 Úmluvy, že byl nakažen hepatitidou C po jeho uvěznění v říjnu 2001. Vláda uvedla, že žalobce nemohl nakazit v žádném vězeňském zařízení od 28. října 2001, protože všechny lékařské procedury byly od té doby ve věznicích vykonávány jednorázovými nebo sterilními nástroji. Podle vlády se žalobce mohl nakazit hepatitidou C obvyklými způsoby ještě před zatčením. Tvrzení vlády žalobce popírá s vysvětlením, že v období mezi srpnem 2000 a říjnem roku 2001 byl na třech zdravotních kontrolách, které hepatitidu C neodhalily. Vláda nebyla schopna předložit ESLP žádné čitelné kopie lékařských záznamů žalobce.

ESLP zdůraznil, že: „i když je lékařská pomoc ve vězení k dispozici, nemusí být vždy na stejné úrovni jako nejlepší lékařské instituce pro veřejnost. Stát musí zajistit, aby zdraví a blahobyt zadržené osoby byly přiměřeně zajištěny mimo jiné tím, že jim poskytnou nezbytnou lékařskou pomoc.“¹⁰⁵

Soud podle informací, důkazů a okolností rozhodl, že žalobce neměl ve vězení minimální rozsah lékařského dohledu pro včasnou diagnostiku a léčbu hepatitidy C, a proto se mu nedostalo lékařské pomoci nutné pro jeho stav, což představovalo nelidské a ponižující zacházení. Proto byl porušen čl. 3 Úmluvy. Soud přiznal žalobci odškodnění ve výši 5000 eur.

¹⁰⁵ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. února 2008, stížnost č. 35421/05. In: <http://www.globalhealthrights.org> [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/10/Mechenkov-Russia-2008.pdf>

Žalobce byl od 29.června 1995 do 20. října 1999 držen ve vazbě. V tomto období byl na cele o rozměru 17 m², kde bylo 8 paland. Nicméně zde bylo téměř vždy až 24 vězňů, zřídka kdy klesl počet pod 18. Na jednu palandu byly tři lidé, vězni se museli střídat, aby se prospali. Ostatní leželi nebo seděli na podlaze a čekali až na ně přijde řada. Bylo nemožné spát, když byla zapnutá televize a v cele byl velký ruch, navíc světlo v cele se nikdy nevypínalo. Toaleta na cele byla v rohu bez žádného soukromí, nebyla ničím oddělena od obývací a jídelní části. Toaleta byla od jídelního stolu pouze jeden metr. Na cele nebylo žádné větrání, v létě bylo dusno a v zimě velmi chladno. Kvůli špatnému vzduchu v cele bylo po celou dobu otevřené okno. Žalobce je navíc nekuřák a byl neustále obklopen kouřem, stal se z něj nucený pasivní kuřák. Dále žalobce uvedl, že nebylo k dispozici ložní prádlo, nádobí a kuchyňské nádobí. Obdržel pouze prošívanou matraci a tenkou flanelovou deku od správy zařízení. Kuchyňské potřeby si musel půjčovat od spoluvězňů, kterým tyto věci poslali jejich příbuzných. Cela byla zamořená šváby a mravenci a správa věznice se ani nesnažila tento hmyz odstranit. Jediné sanitární opatření bylo jednou týdně, kdy obdrželi od stráže litr dezinfekčního prostředku na toaletu. Žalobce onemocněl různými kožními onemocněními a plísňovými infekcemi, přišel o nehty na nohou a některé na rukou. Během vazby bylo dvakrát nařazeno léčení svrabu, na tuto celu k němu byli šestkrát umístěn vězni s tuberkulózou a syfilidou, aby se léčili. Ani po návratu na klasickou celu se situace nezlepšila. Ložní prádlo, ručníky nebo kuchyňské potřeby stále chyběly, nebyla mu poskytnuta dostatečná léčba jeho kožního onemocnění v důsledku nedostatků správných léků, zmenšil se jen počet vězňů na cele.

Vláda tvrdila, že žalobce byl na cele o rozměru 20,8 m², měl přidělenou postel, ložní prádlo, kuchyňské nádobí a přístup ke zdravotní péči. Cela byla navržena pro 8 vězňů, ale z důvodu přeplněnosti bylo na cel až 14 vězňů. Všichni vězni dostali vlněné matrace, bavlněné přikrývky a povlečení. Toaleta na cele žalobce byla oddělena přepážkou, která zajišťovala soukromí. Vláda předložila fotografie cely, o nichž žalobce tvrdil, že se situace mírně zlepšila od počátku jeho zadržení. Na cele bylo okno, kterým proudil čerstvý vzduch a denní světlo, ventilační systém cely nebyl možný.

¹⁰⁶ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. července 2002, stížnost č. 47095/99. In: <http://www.globalhealthrights.org> [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/10/ECtHR-2002-Kalashnikov-v-Russia-1.pdf>

Žalobce si stěžoval na podmínky ve věznici, zejména na přelidnění a nehygienické podmínky v cele, na dobu, kterou byl držen v takovýchto podmínkách, které měly negativní vliv na jeho zdraví a způsobily mu ponížení a utrpení.

Vláda namítla, že by podmínky zadržení neměly být považovány za mučení, nelidské či ponižující zacházení, jelikož se víceméně nelišily od podmínek v dalších věznicích v Rusku.

Soud rozhodl, že došlo k porušení čl. 3 Úmluvy, jelikož byl žalobce ve velmi přeplněném a nehygienickém prostředí, které mělo negativní vliv na jeho zdraví. Dále soud konstatoval porušení čl. 5 § 3 Úmluvy, který říká, že zadržený „má právo být souzen v přiměřené lhůtě nebo propuštěn během řízení“¹⁰⁷ a ruské soudy tuto „rozumnou dobu překročily.“ Dále soud přiřkl žalobci finanční odškodnění v celkové výši 8 000 eur.

Ančugov a Gladkov vs. Rusko¹⁰⁸

Oba stěžovatelé byli odsouzeni za vraždu a několik krádeží a podvodů. Během přípravné vazby jim bylo zachováno volební právo, jelikož se zde uplatňuje pravidlo presumpce nevin. Od okamžiku odsouzení byly zbaveni možnosti účastnit se jakýchkoliv voleb podle čl. 32 odst. 3 ruské Ústavy. Oba stěžovatelé tento článek napadli pro rozpor s jejich ústavně zaručenými právy, ale ústavní soud jejich stížnost odmítl. Ruská Ústava zbavuje vězně práva volit, ale Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 3 Protokolu č. 1 nebrání právu volit, i když závažným způsobem zneužili veřejnou pozici nebo podlomili demokratické a právní základy státu.

ESLP připomněl, že právo volit není privilegium, ale základním principem demokratického státu. Soud přisvědčil, že toto opatření má vést ke zvýšení občanské odpovědnosti, dále řekl, že v tomto ohledu je státům ponechán prostor pro uvážení a případné omezení ve vnitrostátní úpravě. Ovšem neexistuje přímá souvislost mezi okolností případu a odebráním volebního práva. Proto soud rozhodl, že byl porušen

¹⁰⁷ Sdělení č. 209/1992 Sb. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. In: Dostupné také z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

¹⁰⁸ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. července 2013, stížnosti č. 11157/04 a č. 15162/05. In: <http://hudoc.echr.coe.int> [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159980>

čl. 3 Protokolu č.1. Vláda překročila prostor pro uvážení a nezaručila stěžovatelům právo volit.

Ruský ústavní soud tento rozsudek ESLP, ve kterém ESLP přikázal umožnit vězňům ve výkonu trestu účast ve volbách, odmítl s odůvodněním, že je v rozporu s ruskou Ústavou.¹⁰⁹ Ovšem podle článku 15 odst. 4 mají mezinárodní smlouvy, které Rusko podepsalo, přednost před vnitrostátními zákony. Rusko přijalo pozměňovací návrh Ústavy, který dal Ústavnímu soudu pravomoc rozhodnout, zda může být rozhodnutí implementováno a neporušuje ruskou Ústavu. Ovšem i Benátská Komise přijala stanovisko k tomuto pozměňovacímu zákonu a to, že Rusko je i nadále povinno prosazovat mezinárodní rozhodnutí bez ohledu na vnitrostátní právo.¹¹⁰

Podle množství případů, které jsem přečetla, lze říci, že nejčastější stížnosti proti Ruské federaci se týkají přeplněnosti cel, vybavení cel, hygienických podmínek v celách, úroveň zdravotnické péče vězňů. Tyto stížnosti se řadí pod čl. 3 Úmluvy – zákaz nelidského a ponižujícího zacházení. Dále pak je to právo na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy) včetně práva na účinný právní prostředek nápravy (čl. 13 Úmluvy) jakož i čl. 5 odst. 3 právo na soudní proces v přiměřené lhůtě, nebo na propuštění před soudem.

Tyto případy se dostaly k soudu, ale je mnoho případů, o kterých nemá veřejnost povědomí. Existují svědectví různých lidí, kteří pracovali ve vězení. Tito lidé raději zůstávají v anonymitě kvůli bezpečnosti. Někteří zažili vězení na vlastní kůži, nežijí nadále v Rusku, a tak mohou o svém přebývání ve vězení mluvit. Vypráví o bití, výhrůžkách, mučení, neposkytnutí lékařské pomoci, psychickému mučení, nemožnosti spát.

5. 2 Česká republika

V České republice podle zjištěných informací mají vězni větší komfort v zařízeních odnětí svobody, ale i zde může docházet k porušení lidských práv vězňů. Vězni se v tomto státě

¹⁰⁹ ANDRŠ, V. Ruský Ústavní soud zamítl rozsudek Evropského soudu pro lidská práva [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.esjnews.com/cs/rusky-ustavni-soud-poprve-zamitl-rozsudek-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava>

¹¹⁰ Kauza: Evropský soud pro lidská práva. Amnesty International Česká republika [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/rusko/eslp>

nemusí obávat boje za svá práva, jelikož česká justice skýtá lepší podmínky oproti ruské justici prostřednictvím, kterých lze dosáhnout efektivnější ochrany práv vězňů.

Žirovnický vs. Česká republika 1¹¹¹

Stěžovatel byl v roce 2001 vzat do vazby a následně odsouzen k trestu odnětí svobody. Stěžovatel se v roce 2003 a 2004 domáhal nápravy špatných materiálních podmínek ve Věznici Plzeň-Bory. Namítal například vysoké teploty na cele a špatné větrání. Dále v roce 2006 se neúspěšně domáhal ve Věznici Valdice o respektování zákazu kouření na cele. V témže roce se dále domáhal nápravy prostřednictvím žaloby na ochranu osobnosti. V roce 2010 žádal prostřednictvím žaloby náhradu nemajetkové újmy kvůli nedostatečnému prostoru v celách, kde byl ubytován, špatným hygienickým podmínkám a nedostatečné možnosti pohybu.

Stěžovatel namítal, že byl donucen být pasivním kuřákem proti své vůli a tím byl vystaven nelidskému zacházení podle čl. 3 Úmluvy.

Tuto stížnost ESLP zamítl, jelikož, jak potvrdila i česká vláda, stěžovatel nevyčerpal všechny vnitrostátní prostředky nápravy. Stěžovatel nepředložil vážné argumenty, kterými by zpochybnil účinnost nápravných prostředků u vnitrostátních soudů. Soud proto rozhodl, že stěžovatel neuplatnil všech prostředků nápravy, a proto je námitka na porušení čl. 3 Úmluvy nepřijatelná z důvodu nevyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy.

V době podání a rozhodnutí stížnosti u ESLP ještě nebylo skončeno řízení u vnitrostátních soudů. Vnitrostátní soudy posléze daly žalobci za pravdu, že došlo k zásahu do jeho práv, tím že musel být pasivním kuřákem ve vězení. Žirovnický vysoudil na Vězeňské službě částku 200 tisíc korun s tím, že toto řízení ještě pokračuje.¹¹²

¹¹¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Žirovnický proti České republice ze dne 15. listopadu 2016. Stížnost 60439/12. In: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/uvod [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1A397B13D9BD9180C12580CF00388051?openDocument&Highlight=0,

¹¹² Týden v justici: Kouření v českých věznicích [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11129264015-tyden-v-justici/316281381901211/obsah/510482-koureni-v-ceskych-veznicich>

Žirovnický vs. Česká republika 2¹¹³

Vězeň žaloval Vězeňskou službu a požadoval finanční náhradu za to, že mu neumožnila vysokoškolské studium v zahraničí. Vězeň si odpykával trest ve věznici se zvýšenou ochranou a nebylo mu umožněno vzdělání prostřednictvím e-learningu, tedy přes internet. Žalobce měl za to, že u něho bylo porušeno právo na vzdělání a že byl diskriminován.

Stěžovatel ale neuvedl žádné konkrétní rozdílné zacházení s jinými vězni, kteří si odpykávají trest v obdobném zařízení nebo jsou ve srovnatelném postavení jako stěžovatel. Toto neumožnění studia formou e-learningu je důsledkem podstaty a účelem trestu. Přístup k internetu není garantován ani Úmluvou ani Listinou základních práv a svobod, navíc na přístup k internetu má vliv i typ konkrétního zařízení, ve kterém je výkon odnětí svobody realizován. Vězeňská služba v tomto zařízení nepovoluje používat elektronickou poštu, která je nutná pro e-learning, a to z důvodu bezpečnosti. Tyto pravidla platí pro všechny vězně nacházející se v tomto typu zařízení. Nebylo tedy porušeno právo na vzdělání a vězeň nebyl diskriminován. Ústavní stížnost byla zamítnuta.

Jirsák proti České republice¹¹⁴

Stěžovatel se nacházel v letech 2000 až 2005 ve Věznici Valdice. V roce 2001 se nacházel na společné cele s dalšími 9 vězni, v cele byla dvě velká okna z vnějšku zakryta sklolaminátem. Jedno velké okno mohli vězni otevírat podle jejich uvážení. Cela byla plně vybavena skříňkami, dvěma stoly a židlemi. Vězeň během svého pobytu ve vězení pracoval ve vězeňské prádelně.

Vězeň si stěžoval, že si zlomil kotník, když upadl v cele, jelikož se mu udělalo nevolno z vydýchaného vzduchu v cele. O lékařské ošetření nepožádal, jelikož se domníval, že je pouze vymknutý, vzal si jen prášky proti bolesti. Ráno kvůli bolesti nemohl chodit a byl dopraven na ošetrovnu. Lékař vězně vizuálně prohlédl, domníval se, že vězeň je intoxikován léky a neposlal ho na rentgen. Rentgen byl proveden až o dva dny později

¹¹³ Usnesení Ústavního soudu II.ÚS 2856/17 ze dne 21. listopadu 2017. In: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx> [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2856-17_1

¹¹⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Jirsák proti České republice ze dne 5. dubna 2012. Stížnost 8968/08. In: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/uvod [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: [http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1F1252E3537C08A8C1257BD60049B16F?openDocument&Highlight=0,](http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1F1252E3537C08A8C1257BD60049B16F?openDocument&Highlight=0)

a posléze byl vězeň převezen do vězeňské nemocnice se zlomeným kotníkem. Během léčby stěžovatel spolupracoval s lékaři. Po ukončení dále docházel k lékaři, jelikož se mu v kotníku rozvinula artróza. Během léčení byl vězeň shledán vinným z kázeňského přestupku požití návykové látky a dále byl vyřazen z vězeňského zaměstnání, neboť se mělo za to, že se nedostavil do práce kvůli požití návykové léky. Proti tomuto rozhodnutí nepodal stížnost.

V listopadu 2001 podal stěžovatel oznámení na ředitele věznice trestní oznámení na údajnou nedostatečnou léčbu jeho zranění. V roce 2002 vrchní státní zastupitelství vyjádřilo pochybnosti o postupu Vězeňské služby ohledně léčby, kázeňského trestu a vyřazení ze zaměstnání.

V roce 2005 podal stěžovatel žalobu proti České republice na náhradu škody vzniklé v důsledku zranění způsobeného nevyhovujícími podmínkami ve vězení. Soud tuto žalobu zamítl. Stěžovatel se následně odvolal, ale krajský soud potvrdil rozsudek prvoinstančního soudu. Také Nejvyšší soud zamítl jeho dovolání. Stěžovatel využil dalšího možného nápravného prostředku a podal stížnost k Ústavnímu soudu. Ten ústavní stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

V roce 2002 provedl Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání návštěvu ve Věznici Valdice. V závěrečné práci uvedl, že je znepokojen přeplněností věznic.

Stěžovatel podal stížnost k ESLP pro porušení čl. 3 Úmluvy, přesněji na přeplněnost vězení, které bylo příčinou jeho úrazu, který nebyl ošetřen včas. Vláda s touto námitkou nesouhlasila, také z důvodu nevyčerpání všech vnitrostátních právních prostředků nápravy. ESLP ale námitku nevyčerpání těchto prostředků zamítl.

ESLP rozhodl, že co se týče podmínek ve věznici, nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy. Co se týče rozhodnutí ESLP ohledně jeho léčby zranění, soud konstatoval, že došlo k jednodennímu prodlení s léčbou, ale ne každé prodlení je neslučitelné s čl. 3 Úmluvy.

Soud celkově rozhodl, že k porušení čl. 3 Úmluvy nedošlo.

6 ZÁVĚR

V závěru bych chtěla shrnout poznatky, které jsem v průběhu psaní zjistila.

Cílem mé práce bylo zjistit informace o dodržování nebo porušování lidských práv za zdmí vězení v Ruské federaci v porovnání s podmínkami lidských práv v evropském vězení, přesněji v České republice.

Ve své práci jsem se zabývala také historickým vývojem vězeňství obou zemích. Jejich historický vývoj, vztah lidí k této problematice, státní angažovanost vězeňskou tematikou, to všechno mělo vliv na situaci vězeňství. Avšak největší vliv na vězeňství v těchto zemích má počátek a konec 20. století – nastolení a pád komunismu a dále snaha přiblížit se a splňovat evropskou úroveň věznic.

Lidských práv je velmi mnoho, proto jsem si v úvodu stanovila práva, kterými se budu zabývat. Rozdělila jsem na materiální a sociální podmínky. Do materiálních podmínek jsem zařadila ubytování a do sociálních podmínek jsem zařadila stravu, hygienu, zdravotnické podmínky, vzdělání odsouzených, práce odsouzených ve věznici a volební právo.

Tyto podmínky jsem zkoumala v podmínkách ruských i českých věznic.

Podle nashromážděných informací lze říct, že české věznice splňují Evropská vězeňská pravidla. Samozřejmě to neznámá, že by neexistovaly žádné stížnosti vězňů u ESLP pro porušení lidských práv, ale je jich nesrovnatelně méně než stížností pro porušení lidských práv v ruských věznicích.

Ačkoliv se Rusko snaží přiblížit Evropským vězeňským pravidlům, což dokazuje výstavbou Kresty 2, která splňuje tyto pravidla, ještě má dlouhou cestu, než dosáhne evropské úrovně. Důležité je, aby se změnil vztahy a názory na vězně, které má nejen personál vězeňské správy, ale i veřejnost. Náprava vězňů je možná, ale cesta, která k ní vede, ještě není osvojená ruskými orgány. Je zde stále mnoho případů porušování lidských práv, které způsobuje mimo jiné i vázanost soudních orgánů na politickou sféru, tedy „ne“závislost soudních orgánů.

Součástí práce je i přílohová část, která obsahuje česko-ruský glosář týkající se tématu bakalářské práce – trestní právo, věznice, lidská práva a vybraných slov vězeňského žargonu, který jsem vytvořila za účelem prohloubení slovní zásoby.

7 РЕЗЮМЕ

Тема данной бакалаврской работы – Российская тюрьма и права человека. Эту тему я выбрала, прежде всего потому, что я хотела сочетать русскую тематику с правом. Этой теме не учат ни в школе, ни в университете. По этому мне надо было рассмотреть большое количество литературы и законов, чтобы я узнала больше информации о данной теме.

В этой работе я рассматривала условия жизни осужденных в Российской Федерации и Чешской Республике, а также соблюдение прав человека, которые я выбрала. Целью данной работы было описать условия заключенных в этих государствах. Данной работой я бы хотела ознакомиться с условиями жизни в тюрьме в современном мире, и с различиями подхода к правам заключенных.

Частью работы также является наглядное изображение исторического развития тюрем в Российской Федерации и Чехии, потому что история имеет влияние на текущий уровень развития. Большое влияние на пенитенциарную систему, его условия и отношение к осужденным имеет также мнение населения, их отношение к этой области.

Работа разделена на пять глав, которые разделены на подглавы.

В первой главе я занимаюсь историческим развитием пенитенциарной системы в России, в том числе законам, которые на протяжении веков влияли на наказание и условия в тюрьмах. Эта глава состоит из трех подглав.

В первой подглаве рассказано о развитии до начала 20 века. Наказание лишением свободы занимает место в российском законодательстве с 17 века. Под термином *тюрьма* можно было представить себе несколько вариантов – погреб, дыра в земле и т.д. Однако смысл был то же самый – пространство, ограничивающие свободу передвижения и, в то же время, имеющее превентивный результат для общества.

На развитие пенитенциарной системы имели большое влияние обычаи и российские государи, начиная царем Петром I и его попыткой систематизации уголовных норм России. Провести эту систематизацию он попытался законом Артикул воинский, который устанавливал наказания и их исполнение.

Другим важным государем, точнее государыней была императрица Екатерина II. Ее период власти отличался тенденциями гуманизма. Во время правления этой императрицы была улучшена система тюрем и условия для заключенных, также предполагалось разделение заключенных по полу и меньшее количество заключенных в камере. С 1775 года была проведена реформа местного управления и европейская часть России была разделена на губернии и уезды. Губерния управлялась губернатором при помощи губернского правления. В составе губернского правления образуются приказы общественного призрения, которые решали вопросы здравоохранения и образования, организацию и управления исполнением лишения свободы в тюрьмах.

Во время эры императора Александра I было создано Министерство внутренних дел Российской империи, имеющее в управлении тюрьмы. Также была создана министерская полиция, которая стала центральным органом управления тюрем империи. В 1819 году возникло Общество попечительское о тюрьмах, помогавшее создать устав для нравственного исправления заключенных и улучшения их условий в тюрьмах. Эти уставы были приняты в 1831 году Кабинетом министров. Можно сказать, что эти уставы стали первым опытом участия общества в решении проблем пенитенциарной системы России.

Последний царь Николай II, участвовал в разработке тюрем документом Общей тюремной инструкции, исходящая из последних результатов тюремной науки и практики. Эта инструкция говорила о всех областях тюремной жизни, в месте с тем здесь были определены права и обязанности работников, священников и других людей работающих в тюрьме.

Вторая подглава говорит о периоде социализма, чьи идеи оказали сильное влияние на развитие в это время. Была объявлена классовая борьба с врагами рабочего класса и социализма. Большой процент заключенных были люди, неподходящие данным политическим идеям.

Последняя подглава начинается с возникновения Российской Федерации и продолжается вплоть до настоящего времени. С появлением Федерации появились попытки сосредоточиться на рост человечности в условиях в тюрьмах. Были введены нормы, которые должны были гарантировать соблюдение человеческих прав. Россия пыталась и пытается различными мерами улучшить условия в тюремных

учреждениях. Например, в 1996 возникла Концепция реорганизации уголовно-исполнительной системы России. Несмотря на все реформы, вопросы и проблемы вокруг пенитенциарной системы было их введение очень медленным. На ускорение решений проблем и приближения к европейским правилам имело большое влияние присоединение к Совету Европы. В последующие годы была принята другая концепция, которая заменила существующую с 1996 года.

Во второй главе работы я описываю историю тюрьмы Кресты 1 и условия в этой тюрьме, в том числе другие общие условия тюрем.

Учитывая количество гарантированных прав человека, я выбрала такие права, которыми бы хотела больше заниматься. Этими правами являются материальные и социальные условия. В материальные условия входит проживание осужденных – сколько осужденных в тюрьме, сколько их в камере, размер камеры, проблемы с переполнением, свет в камере, обязанности осужденных по отношению к оборудованию и т.д.

В социальные условия входят питание, гигиена, медицинское учреждение, образование осужденных, работа осужденных в тюрьме и избирательное право.

Что касается питания и гигиены, я изучала количеством блюд в день, местами питания, если ли у них возможность купить другие продукты и где, и условиями душа.

В части медицинского учреждения описаны правила и условия медицинской помощи, возможность подать заявление на дополнительные лечебные процедуры, которые оплачены из их собственных средств.

Осужденные имеют возможность повысить уровень своего образования и рабочих навыков. Они могут учиться дистанционно в высших учебных заведениях. В России заключенные, которые не достигли возраста 30 лет, обязаны закончить начальное и среднее образование.

Заключенные обязаны работать. Они работают с учетом возраста, пола, состояния здоровья и их специализации и квалификации, а также на основе имеющихся рабочих мест. Они получают за эту работу зарплату.

Последнее право этой части - избирательное право. В отношении этого права является противоречие между внутренними законами и международными договорами, которые Российская Федерация обязалась соблюдать.

В третьей главе я уделяю внимание историческому развитию пенитенциарной системы в Чешской Республике. Эта глава состоит из четырех подглав и в каждой из подглав приведены некоторые важные законы, которые имели влияние на развитие.

Первая подглава касается начала тюрем на территории Чехии, точнее с 906 года и заканчивается появлением Чехословакии в 1918 году. Вторая подглава с 1918 года по Вторую мировую войну, в том числе оккупации. Третья подглава начинается с окончанием войны в 1945 году и заканчивается в 1989. В этом подразделе есть очень важный год 1948. С этого года в Чехословакии демократическая система изменилась в тоталитарный режим – социализм. Начиная с этого года, как и в России с 1917 года, началась борьба с врагами рабочего класса и социализма. Пенитенциарная система стала частью авторитарного аппарата коммунизма.

Последний подраздел начинается бархатной революцией в 1989 году и продолжается до сегодняшнего дня. В этом подразделе рассказано, в каком направлении шла пенитенциарная система в Чехии и нынешний подход к людям при исполнении наказания в виде лишения свободы. Здесь я упоминаю о переходе от советской модели организации и концепции цели наказания к стандартам западной Европы, которые соблюдают Европейские тюремные правила. Чешская пенитенциарная система избавилась от социалистического режима за довольно короткое время. Этому способствовала тоже Концепция чешской пенитенциарной системы, которая была принята в 1991 году. Эта Концепция была разработана в соответствии с иностранными моделями, чтобы избежать ошибок, которые сделали раньше другие западные страны. За этой Концепцией последовала Концепция с 2005 года и с 2015 года. Чешская тюремная система исходит из того, что целью наказания является не только защитить общество, но и обучение правильной жизни после освобождения.

Во введении работы я сообщила о том, что хотела бы сравнить условия российской тюрьмы с чешской тюрьмой. Чтобы я этого могла сделать, мне нужно было изучить условия в чешских тюрьмах. И об условиях в чешских тюрьмах написано

в четвертой главе. Как и во второй главе и здесь я выбрала тюрьму и занималась ее историческим развитием, в том числе ее условиями. Также я занималась теми же правами, как и во второй главе.

В последней главе я выбрала три жалобы против Российской Федерации, которые решал Европейский суд по правам человека. А три жалобы против Чешской Республике, которые решал как Европейский суд по правам человека так и Конституционный суд Чешской Республики. Все жалобы о нарушении выше выбранных прав человека – проживание, оказание медицинской помощи и избирательное право.

В заключение всей работы я пришла к мнению, что России еще предстоит долгий путь, чтобы ее пенитенциарная система достигла европейского уровня и в тюрьмах в такой значительной степени, как в настоящее время, не будут нарушаться права человека.

Последней частью работы – приложением - является чешско-русский глоссарий касающийся данной темы.

8. ZDROJE

Literatura

1. BAJCURA, L., Evropská vězeňská pravidla: doporučení REC (2006)2 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2006, s 35.
2. KŘUPKA, V., TRUNDA, Z., WILHELM M., Hrad Mírov: od založení po současnost. Mohelnice 2008: s. 167.
3. MOTEJL, O., VARVAŘOVSKÝ, P., BLECHA, M., KOSINKA, J., P. a ZDRAŽILOVÁ, P. Vězeňství. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010. 336 s. ISBN 978-80-7357-606-6.
4. Věznice: zpráva ze systematických návštěv Veřejného ochránce práv. Brno: Veřejný ochránce práv – ombudsman, 2016. ISBN 978-80-87949-25-2.
5. VLČEK, E. Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu. Brno: Masarykova univerzita, 2006. 67 s. ISBN 80-210-4056-4.

Dokumenty

1. Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. Praha: Vězeňská služba ČR, Generální ředitelství, 2005, 42 s. Dostupné z: https://www.dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/koncepce_do-roku_2015.pdf
2. Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2025. Praha: Vězeňská služba ČR, Generální ředitelství, 2016, 162 s. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Koncepce-vezenstvi.pdf>

Časopisy

1. JANÁK, D., KÝR, A., Nástin vývoje československého vězeňství v letech 1948–1989. *Historická penologie* 2004, roč. 2, č. 5, s. 1-5.
2. JANÁK, D., KÝR, A., Nástin vývoje československého vězeňství v letech 1948–1989. *Historická penologie* 2004, roč. 2, č. 5, s. 1-5.
3. KÝR, A., KAFKOVÁ, A., Ubytovací podmínky vězňů v 19. a 20. století. *Historická penologie* 2012, roč. 10, č. 1, s. 36-45.
4. KÝR, A., Protektorátní vězeňství se zřetelem na činnost pankrácké věznice. *Historická penologie* 2008, roč. 6, č. 1, s. 27
5. KÝR, A., Trestání mladých pachatelů v minulosti. *Historická penologie* 2008, roč. 6., č. 1, s. 1-26.
6. KÝR, A., Vývoj situace ve vězeňství po 17. listopadu 1989. *Historická penologie* 2005, roč. 3, č. 3, s. 1-3.
7. KÝR, A., Zacházení s vězněnými cizinci v letech 1945-1989. *Historická penologie* 2011, roč. 9, č. 3, s. 16-26.
8. VACEK, E., Stručný nástin vývoje vězeňství od roku 1989 do roku 1995. *Historická penologie* 2004, roč. 2, č. 1, s. 10-12.

9. VÁLKOVÁ, K., Věznice Mírov. *České vězeňství* 2014, č. 3.

Legislativa

Česká:

1. Zákon České národní rady č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráži České republiky.
2. Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody.
3. Nařízení vlády č. 361/2017 Sb. o výši a podmínkách odměňování odsouzených zařazených do práce ve výkonu trestu odnětí svobody.
4. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.
5. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb. o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících
6. Zpráva vlády České republiky pro Českou národní radu č. 422/1991, o stavu vězeňství a postpenitenciární péče v České republice.

Ruská:

1. Конституция Российской Федерации принята всенародным голосованием 12 декабря 1993 г.
2. Уголовно-исполнительный кодекс Российской Федерации от 08.01.1997 N 1-ФЗ (ред. от 20.12.2017).
3. Федеральный закон от 29.12.2012 N 273-ФЗ (ред. от 07.03.2018) "Об образовании в Российской Федерации".
4. Приказ Министерства юстиции РФ от 16 декабря 2016 г. № 295 "Об утверждении Правил внутреннего распорядка исправительных учреждений"

Soudní rozhodnutí

1. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. února 2008, stížnost č. 35421/05. In: <http://www.globalhealthrights.org> [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/10/Mechenkov-Russia-2008.pdf>
2. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 15. července 2002, stížnost č. 47095/99. In: <http://www.globalhealthrights.org> [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.globalhealthrights.org/wp-content/uploads/2013/10/ECtHR-2002-Kalashnikov-v-Russia-1.pdf>
3. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. července 2013, stížnosti č. 11157/04 a č. 15162/05. In: <http://hudoc.echr.coe.int> [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159980>
4. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Jirsák proti České republice ze dne 5. dubna 2012. Stížnost 8968/08. In: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/uvod [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z:

http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1F1252E3537C08A8C1257BD60049B16F?openDocument&Highlight=0,

5. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Žirovnický proti České republice ze dne 15. listopadu 2016. Stížnost 60439/12. In: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/uvod [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: http://eslp.justice.cz/justice/judikatura_eslp.nsf/WebSearch/1A397B13D9BD9180C12580CF00388051?openDocument&Highlight=0,
6. Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. listopadu 2017, sp. zn. II.ÚS 2856/17. In: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx> [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: https://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2856-17_1

Internetové zdroje

1. Historie českého vězeňství. In: *Český rozhlas 6* [online]. 2002 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/cro6/stop/_zprava/55332
2. Historie vězeňství. *GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/informacni-servis/historie/>
3. Účel výkonu trestu. *Generální ředitelství Vězeňské služby ČR* [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/vazebni-veznice-praha-pankrac/o-nas/vykon-vezenstvi/ucel-vykonu-trestu/>
4. *Vězeňská služba ČR – Věznice Mírov* [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/veznice-mirov/o-nas/>
5. Rezoluce Hospodářské a sociální rady OSN č. 663C/1957. [online] [cit. 22.2.2018]. Dostupné anglicky z: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_Standard_Minimum_Rules_for_the_Treatment_of_Prisoners.pdf
6. Zdravotní péče ve věznici. *Trestni-rizeni.com: O trestním právu srozumitelně* [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/dokumenty/zdravotni-pece-ve-veznici>
7. HUBENÝ, J., V sanitce i v ambulancích děti utěší plyšáci od vězňů z Mírova. In: *Idnes.cz* [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: https://pardubice.idnes.cz/veznice-mirov-hracky-pro-detske-pacienty-plysaci-f71-/pardubice-zpravy.aspx?c=A171206_102429_pardubice-zpravy_jah
8. DRÁPAL, J., Jakub Drápal: Volební právo vězňů – protiústavní úprava?. *JINÉ PRÁVO* [online]. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2012/11/jakub-drapal-volebni-pravo-veznu.html>
9. ANDRŠ, V. Ruský Ústavní soud zamítl rozsudek Evropského soudu pro lidská práva [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.esjnews.com/cs/rusky-ustavni-soud-poprve-zamitl-rozsudek-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava>
10. Kauza: Evropský soud pro lidská práva. Amnesty International Česká republika [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/rusko/eslp>

11. Týden v justici: Kouření v českých věznicích [online]. [cit. 2018-04-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/11129264015-tyden-v-justici/316281381901211/obsah/510482-koureni-v-ceskych-veznicich>
12. Lidská práva. *Lidská práva* [online]. [cit. 2018-04-03]. Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav>
13. История пенитенциарной системы России. Библиофонд [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=531033>
14. История уголовно-исполнительной системы России. *Федеральная служба исполнения наказаний* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: http://fsin.su/fsin/history/index.php?ELEMENT_ID=61462
15. Что надо знать осужденному, отбывающему наказание в виде лишения свободы впервые. Федеральная служба исполнения наказаний [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.78.fsin.su/dlya-osuzhdennykh/chto-nado-znat-osuzhdennomu-otbyvayushchemu-nakazanie-v-vide-lisheniya-svobody-vpervye.php>
16. АНАТОЛЬЕВИЧ, И., Я., *Становление, развитие и реформирование пенитенциарной системы в дореволюционной России* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://sibac.info/conf/law/x/26764>
17. *Актуальные задачи преобразования уголовно-исполнительной системы на современном этапе.* Dostupné také z: https://knowledge.allbest.ru/law/2c0a65635a2bd78a4c53b88421306d36_0.html
18. *Социальная работа в пенитенциарной системе РФ: понятие, сущность, методы.* *Читать полностью:* <http://www.km.ru/referats/07ACB335F1A1482F9EB083DFAE6BDA0A> [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://www.km.ru/referats/07ACB335F1A1482F9EB083DFAE6BDA0A>
19. Пенитенциарная система. *Академик* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/98232>
20. *7 знаменитых тюрем России* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://russian7.ru/2012/06/7-znamenitых-tyurem-rossii/lefortovo/>
21. Правила гигиены в СИЗО. РУССКАЯ СЕМЕРКА [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://russian7.ru/post/pravila-gigieny-v-sizo/>
22. Отмечено «Крестами»: что появится на месте самой знаменитой тюрьмы Петербурга. *Интернет-газета Карповка* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://karpovka.com/2017/12/05/350348/>
23. (ФСИН: подследственные переместятся в крупнейший в Европе СИЗО "Кресты-2" в начале 2016 г. Подробнее на ТАСС: <http://tass.ru/spb-news/1514554>. *ТАСС информационное агентство России* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <http://tass.ru/spb-news/1514554>
24. В новые "Кресты" в Колпине переведены 1,5 тыс. арестованных. ТАСС информационное агентство [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://tass.ru/obschestvo/4834036>

25. Те самые "Кресты". Войти и выйти. Часть 1 [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://pikabu.ru/story/te_samyie_quotkrestyiquot_voyti_i_vyiiti_chast_1_4910302
26. АГАФОНОВ, Л. СИЗО-1 «Кресты» - самое проблематичное учреждение не только по нормам содержания и медицинскому обеспечению, но и противодействию работе ОНК. 7x7 новости, мнения, блоги [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <https://7x7-journal.ru/post/67423>
27. МИНЧЕНКО, В. Следственный изолятор №1 «Кресты». Живой Город [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: http://www.save-spb.ru/page/houses/houses/kresty_sledstvennyi_izolyator.html?section=houses/houses
28. PODANÝ, P. Rusko bude mít největší vězení na světě. A velmi moderní. Týden.cz [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/rusko-a-okoli/rusko-bude-mit-nejvetsi-vezeni-na-svete-a-velmi-moderni_323467.html
29. СЕРДЮКОВ, А. Как живут "Кресты" перед переездом в новый СИЗО. LIFE [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: https://life.ru/t/life78/895646/kak_zhivut_kriesty_pieried_pierieezdom_v_novy_i_sizo
30. Что взять с собой в тюрьму?. VANGLATEENISTUS [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.vangla.ee/ru/tallinskaya-tyurma/chto-vzyat-s-soboy-v-tyurmu>
31. Тюрьма Кресты. Ilovetpetersburg.ru [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://www.ilovetpetersburg.ru/content/tyurma-kresty>
32. Общее образование осужденных к лишению свободы. Институт экономики и права Ивана Кушнера [online]. [cit. 2018-03-27]. Dostupné z: <http://be5.biz/pravo/u024/53.html>
33. На нарушение своих прав арестанты жаловаться боятся. Тюрьма и воля [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.prison.org/content/na-naruszenie-svoih-prav-arestanty-zhalovatsya-boyatsya>
34. ANDRŠ, V. Ruský Ústavní soud zamítl rozsudek Evropského soudu pro lidská práva [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.esjnews.com/cs/rusky-ustavni-soud-poprve-zamitl-rozsudek-evropskeho-soudu-pro-lidska-prava>
35. Kauza: Evropský soud pro lidská práva. Amnesty International Česká republika [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/rusko/eslp>

9. PŘÍLOHA Č. 1 ČESKO-RUSKÝ GLOSÁŘ

amnestie	амнистия
bachař, dozorce	надсмотрщик, тюремный надзиратель
basa	тюряга, каталажка, кутузка
bezvýchodná situace	амба
bonzák	стукач, доносчик
bud' opatrný!, signál nebezpečí	атас!
být pravomocně odsouzen	иметь судимость
být trestně odpovědný	подлежать уголовной ответственности
být ve vězení	качаться; сидеть/находиться в заключении
cela	камера
cukr	лед, скрым
čaj	распуха
dodržování lidských práv	соблюдение прав человека
dozorce	вертухай, дубак, пупок, пупкарь, крючок
doživotní vězení	пожизненное заключение
dveře	братуха, сабля
dvoupatrová postel	верблюд
holínky	скробы
chléb	макара, савостьян, бубен
chyba	запарка
inspektor trestního vyšetřování, správce,	дракон
pes	
jaro	зелёный прокурор
jít do jídelny	капать в помойку
jít, kam posílají	качай воду
kalhoty	лансы
košile, oděv	лепа, лепёха, лепень
krev	квас клюквенный
kriminál	каталажка
křik, hluk, konverzace	базар

kukátko ve dveřích	волчо <u>к</u>
láhev alkoholu	ампула
lano, šňůra, zákon, vlak	змея
lékařská pomoc	медицинская по <u>м</u> ощь
poskytnutí ~	оказание медицинск <u>о</u> й по <u>м</u> ощи
lékařská prohlídka zatčeného	освидетельствование арестованного
lékařská prohlídka	медицинский ос <u>м</u> отр
letní pokrývka hlavy	ке <u>м</u> ель
lhát	ле <u>п</u> ить
lidská práva	права чело <u>в</u> ека
porušování ~	наруше <u>н</u> ие прав чело <u>в</u> ека
litr vodky	ба <u>н</u> ка
loch	тюря <u>г</u> а
lupič	граб <u>и</u> тель, банд <u>и</u> т
lžička	зуб
matrace	же <u>н</u> щина
mazaný, vychytralý	гне <u>д</u> ой
mříže	реш <u>ѐ</u> тка
mučírna	засте <u>н</u> ок
mukl, vězeň, trestanec	зек, зэк, уго <u>л</u> овник
největší urážka ve věznici	па <u>д</u> ла, па <u>д</u> ло
nespravedlivě odsouzený	несправедли <u>в</u> о осужде <u>н</u> ный
nůž	крив <u>о</u> й
nabytí moci rozsudku	всту <u>п</u> ление пригов <u>о</u> ра суда в си <u>л</u> у
obchod	лаба <u>з</u>
odnětí svobody	лише <u>н</u> ие свобо <u>д</u> ы
odsoudit k odnětí svobody	пригов <u>о</u> рить к тюремному заклю <u>ч</u> ению
trest ~	наказание лише <u>н</u> ием свобо <u>д</u> ы
odsoudit koho na tři roky vězení	пригов <u>о</u> рить ко <u>г</u> о к заклю <u>ч</u> ению на три
	го <u>д</u> а
odpykávat si	отбыв <u>а</u> ть
~ doživotní vězení	о. пожиз <u>н</u> енное заклю <u>ч</u> ение
~ trest	о. наказание

odsouzenec	осуждённый, приговорённый
odsouzený na delší dobu s konfiskací majetku	акула
okno	жёрдочка
opilec	лебедь, ёлочка
otvor ve dveřích do cely	амбразура
pachatel	преступник
pachatel schopný jakéhokoli trestného činu	аллигатор
palanda, lůžko	вертолёт
pečlivě, pozorně	внимательно
peníze	бабки, балабаны, белки, дрожжи, алтушка
policista	сук
porce chleba	костыль
potraviny	груши
pracovní boty	кацы
pracující odsouzený	рогомет
právní trestný čin	(уголовное) преступление
prohlídka	осмотр
prokurátor	всеведущий
prostor věznice	зона
prsty	раб <u>т</u> нички
rakev	костюм
rozhovor; žák zloděje; jazyk	звон
ruce	грабки, грабли
ručník	сугум
rozsudek	приговор
samostatná cela, samotka	оди <u>н</u> очная ка <u>м</u> ера
silný čaj	купеческий чай
simulant	кость
skončit ve vězení	сесть/попасть за решётку
~ hovor.	попасть за решётку

skříňka	гром
slabý čaj	байка <u>л</u>
splněno!	Есть на <u>л</u> ево!
spodní prádlo	гни <u>д</u> ник
spoluvězeň	сока <u>м</u> ерник
starý muž	ира <u>к</u>
stížnost	ску <u>л</u> еж
štěstí	без <u>у</u> ха, кучер <u>я</u> вка
tělesné tresty	ба <u>н</u> я
temnice, kobka	темни <u>ц</u> а
tetování	па <u>р</u> так, па <u>р</u> тачка
trestanec	арестан <u>т</u> , заключ <u>ё</u> нный, каторж <u>н</u> ик
trestní	уголо <u>в</u> ный
~ činnost	преступная де <u>я</u> тельность
~ právo	у. пра <u>в</u> о
~ proces	у. процес <u>с</u>
~ řízení	у. де <u>л</u> о
~ zákoník	у. ко <u>д</u> екс
~ zákoník (věz. slang)	и <u>р</u> а
~ čin (věz. slang)	ра <u>б</u> ота
tričko s krátkým rukávem, košile	ба <u>б</u> очка
tupec, blbec, hlupák	ро <u>г</u>
tužka	к <u>л</u> яузник
umřel	к <u>о</u> ни бросил, к <u>о</u> ни шаркнул
úplatek dozorcí vých. prac. zařízení	баран, бара <u>ш</u> ек
uprchnout z vězení	идти менять судь <u>б</u> у
útěk z vězen	бе <u>г</u> ство из тю <u>р</u> ь <u>м</u> ы
uvěznit, zavřít (do vězení)	поса <u>д</u> ить под ар <u>е</u> ст
uvrhnout do vězení	бросить в тю <u>р</u> ь <u>м</u> у
uvrhnout do žaláře	в <u>в</u> ергнуть в темни <u>ц</u> у , бросить в тю <u>р</u> ь <u>м</u> у
vařit jídlo	ба <u>д</u> яжить
vedoucí kriminálního seskupení, bývalý	авторит <u>е</u> т
zkušený zloděj	

velký spor	кача <u>л</u> ова
vést zatčeného do vězení	вести арестованного в тюрьму
vězeň	арестан <u>т</u> , заключё <u>н</u> ный, узник
vězeň spolupracující se správou	актив
výchovného pracovního tábora	
vězeň, který má v určitých mezích volný pohyb mimo zónu a na cestě do práce a z práce	бесконвойник (расконвойник)
vězení	кишлак, тюрьма, арест, острог
vězeňkyně	заключённая
vězeňské oblečení	казна
vidět	запасать
vlasy	па <u>к</u> ли
vrchní oblečen	в <u>е</u> рха
vše jde, jak má	всё путём
vši	крестьяне
vůdce tlupy	маз
vyhlášení odsuzujícího rozsudku	вынесение обвинительного приговора
výchovný, pracovní tábor	ВТК воспитательно-трудовая колония
vyšetřovatel	следак
zápalky	дрова
zavřít do basy	посадить в кутузку
zavřít do vězení	посадить в тюрьму
zdravotník ve vězení	лепила, лепило
zuby	еда <u>л</u> ы

ANOTACE

Jméno a příjmení autora:	Šárka Sedláčková
Název katedry a fakulty:	Katedra slavistiky, Filozofická fakulta
Vedoucí bakalářské práce:	prof. Ludmila Stěpanova, CSc.
Název bakalářské práce:	Ruské vězení a lidská práva
Počet znaků:	74 515
Počet příloh:	1
Klíčová slova v češtině:	Ruská federace, Česká republika, lidská práva, dodržování a porušování lidských práv

Anotace:

Bakalářská práce pojednává o ruských a českých vězeních – podmínkách pro vězně a lidských právech – jejich dodržování, nebo porušování v místech výkonu odnětí svobody. Práce se skládá z pěti kapitol, které je možné rozdělit do tří částí. První část je věnována historickému vývoji vězeňství na území Ruské federace a na území České republiky. V této části jsou nastíněny historické události, které měly vliv na tuto oblast, stejně tak jsou zde zmíněny zákony, které upravovaly podmínky ve vězení. V druhé části jsou rozebírány vězeňské podmínky v daných zemích. Podmínky jsou rozděleny na materiální a sociální. Třetí část obsahuje vybrané soudní případy, kterými se zabýval Evropský soud pro lidská práva, nebo Ústavní soude České republiky.

ANNOTATION

Author's name and surname:	Šárka Sedláčková
Name of department and faculty:	Department of Slavonic Studies, Philosophical Faculty
Head of bachelor's thesis:	prof. Ludmila Stěpanova, CSc.
Name of bachelor's thesis:	Russian prison and human rights
Number of symbols:	74 515
Number of supplements:	1
Key words:	Russian Federation, Czech Republic, Human rights, respect and abuse human rights

Annotation:

This bachelor's thesis deals with Russian and Czech prisons – conditions for prisons and human rights – their respect or abuse in places of execution of imprisonment. This thesis consists of five chapters which can be divided into three parts. The first part is devoted to historical development of prisons in the territory of the Russian Federation and in the territory of the Czech Republic. In this part are outlined the historical events that had an impact on this area as well there are mentioned some laws that govern the conditions in prison. In the second part there are described the prison conditions in those countries. The conditions are divided into material and social. The third part contains selected court cases dealt with by the European court of human rights or the Constitutional court of the Czech Republic.